

บทที่ 5

การศึกษาระดับกลุ่มและย่าน

: กลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่แหล่งชุมชน

จากการศึกษาภาพรวมของรูปแบบการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบทที่ผ่านมาแล้ว เป็นการสร้างความเข้าใจถึงสภาพ และลักษณะของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาในภาพกว้าง

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาเจาะลึกลงไปในระดับกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในแต่ละพื้นที่ที่ได้ทำการแบ่งประเภทไว้ โดยในการศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) กับผู้ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบและผู้ให้บริการในพื้นที่ทั้ง 6 กลุ่มที่ได้ทำการสุ่มเลือกมาแล้วโดยวิธีการจับสลาก เพื่อให้เห็นถึงสาเหตุการเกิด การเลือกทำเลในการประกอบการ และความต้องการที่แท้จริงของทั้งผู้ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบและผู้ให้บริการที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการประสานการพัฒนาเมืองควบคู่ไปกับการส่งเสริมการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบซึ่งถือเป็นการสนับสนุนอาชีพของคนจน

5.1 ลักษณะของกลุ่มการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ

จากที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมาแล้วว่ากลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ศึกษานั้นสามารถจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนั้นเนื้อหาในส่วนนี้จะศึกษามุ่งเน้นไปในลักษณะของกลุ่มการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบแต่ละกลุ่ม โดยมีรายละเอียดทั้งในเรื่องความเป็นมาของพื้นที่ ลักษณะของพื้นที่ ลักษณะของกิจกรรมในพื้นที่ รวมไปถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ในแต่ละแห่ง

5.1.1 กลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่เกิดโดยรอบบริเวณที่เป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชยกรรมของเมือง (Commercial Area)

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการเป็นศูนย์กลางทางการค้าการบริการของพื้นที่ ทำให้มีผู้คนจำนวนมากต้องเดินทางมาจับจ่ายซื้อสินค้า บริเวณนี้จึงเป็นแหล่งรวมของกำลังซื้อที่สำคัญ เมื่อมีผู้ซื้อ มากก็ย่อมผู้ขายมากเช่นกัน การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้จึงเกิดขึ้นจำนวนมากกว่าบริเวณอื่นๆ ในพื้นที่ศึกษามีกลุ่ม

ของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบประเภทนี้อยู่เพียงแห่งเดียว ได้แก่ บริเวณตลาดบางแค ซึ่งจะทำการศึกษาในรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความเป็นมาของพื้นที่ (บริเวณตลาดบางแค)

เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นชุมชนดั้งเดิม ประกอบกับการเป็นชุมทางขนส่งสินค้าและเป็นตลาดน้ำที่เคยเป็นศูนย์กลางการค้าขายสินค้ามาตั้งแต่อดีต เมื่อการคมนาคมทางบกเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้การค้าขายทางน้ำปรับตัวเองขึ้นมากลายเป็นตลาดบก แต่บทบาทของการเป็นศูนย์กลางทางพาณิชย์กรรมก็ยังคงอยู่ เมื่อเมืองขยายตัวมากขึ้น ประชากรเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลถึงความต้องการแหล่งรวมสินค้าและบริการ จึงมีการสร้างตลาดเพิ่มขึ้นในบริเวณนี้ถึง 4 ตลาด ทำให้บริเวณนี้เป็นแหล่งชุมนุมชนที่สำคัญ และกลายเป็นทำเลค้าขายอย่างดีของพ่อค้าแม่ค้า การเข้ามาของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้จึงค่อยๆ ขยายตัวมากขึ้นจนในปัจจุบัน

- ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

ลักษณะของพื้นที่บริเวณนี้เป็นย่านพาณิชย์กรรม มีอาคารพาณิชย์อยู่ทั้งสองฝั่งของถนนโดยรอบบริเวณ เป็นแหล่งรวมของสินค้าและบริการที่หลากหลายมากกว่า และลักษณะของสินค้าที่มีจำหน่ายบริเวณตลาดบางแคนี้จะมีลำดับศักดิ์ที่สูงกว่าสินค้าที่มีจำหน่ายในบริเวณอื่นๆ รวมทั้งเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการขนส่งที่สำคัญ การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้าโดยใช้แผงลอยเพื่อวางสินค้าจะอาศัยพื้นที่บนบาทวิถีซึ่งเป็นจุดผ่อนผันในการทำการค้าของกรุงเทพมหานครฯ และพื้นที่ว่างข้างตลาดเป็นพื้นที่ประกอบการ นอกจากนี้แล้วร้านค้าที่เป็นอาคารพาณิชย์ในบริเวณนี้ยังมีการวางแผงลอยเพื่อแสดงสินค้าของตนบนบาทวิถีบริเวณหน้าร้านเพื่อแข่งขันกับการค้าประเภทแผงลอยในบริเวณนั้นด้วย ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ได้ดังนี้

1. ศูนย์การค้า

1.1 ศูนย์การค้าแบบค้าส่ง (ประเภท Discount Store) ได้แก่ ห้างเทสโก้ โลตัส

1.2 ศูนย์การค้าขนาดเล็ก ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าไอทีแกรนด์ , ห้างสรรพสินค้าวันเดอร์ , ห้างสรรพสินค้าบางแคซูเปอร์มาร์เก็ต

2. ตลาดสด

ในบริเวณพื้นที่ประกอบด้วยตลาดสด 3 แห่ง คือ ตลาดใหม่บางแค , ตลาดศูนย์การค้าบางแค , ตลาดแสงฟ้า

3. อาคารพาณิชย์ และสถานประกอบการต่างๆ ซึ่งประกอบกิจกรรมทางด้านการค้าและบริการ สามารถจำแนกได้ดังนี้

3.1 ด้านการค้า ประกอบด้วย

- ร้านขายของเบ็ดเตล็ดและขายของชำ 18 ร้าน
- ร้านมินิมาร์ท 6 แห่ง
- ร้านขายยา 12 ร้าน
- ร้านก๋วยเตี๋ยว 6 ร้าน
- ร้านจำหน่ายเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย 29 ร้าน
- ร้านจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า 26 ร้าน
- ร้านจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ 3 แห่ง
- ศูนย์จำหน่ายรถยนต์ 2 แห่ง
- ร้านจำหน่ายทองรูปพรรณ 14 ร้าน
- ร้านเครื่องเขียน 1 ร้าน
- ร้านแว่นตา , นาฬิกา 8 ร้าน
- ร้านผ้าฆ่า 3 ร้าน
- ร้านขายเครื่องสำอางค์ 6 ร้าน
- ร้านขายเครื่องมือช่าง 9 ร้าน
- ร้านขายอะไหล่ยนต์ 6 ร้าน
- ร้านขายเครื่องจักร 6 ร้าน
- ร้านขายวัสดุก่อสร้าง 2 ร้าน
- ร้านขายอุปกรณ์การสื่อสาร 3 ร้าน
- ร้านขายเบเกอรี่

3.2 ด้านการบริการ ประกอบด้วย

- ร้านตัดผมและเสริมสวย 22 ร้าน
- ร้านตัดเสื้อผ้า 6 ร้าน
- ร้านซักรีด 2 ร้าน
- บริการตรวจรักษาโรค ประกอบด้วย คลินิก 12 แห่ง ,
โรงพยาบาล 2 แห่ง
- ร้านอาหาร , ห้องอาหาร และภัตตาคาร 25 แห่ง
- ร้ายถ่ายรูป 9 ร้าน
- บริการให้เช่า VDO 2 ร้าน

- ร้านซ่อมเครื่องไฟฟ้า 6 ร้าน
- อุ้งซ่อมรถ 2 แห่ง
- โรงเรียนสอนอาชีพ 5 แห่ง
- โรงรับจำนำ 4 แห่ง
- ธนาคารพาณิชย์ 6 แห่ง
- โรงภาพยนตร์ 2 แห่ง
- สถานีบริการน้ำมัน 2 แห่ง

4. อาคารสำนักงาน และบริษัท 4 แห่ง

- ลักษณะการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่

ผู้ประกอบการกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้มีจำนวน 831 ราย มีพื้นที่ประกอบการรวมกันประมาณ 5,545.08 ตารางเมตร สามารถแบ่งการประกอบกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการค้า มีจำนวนผู้ประกอบการ 770 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสินค้าได้ดังนี้

ก. สินค้าประเภท Unprocessed food ร้อยละ 36.37 โดยเป็นสินค้าจำพวกผักและผลไม้ ร้อยละ 68.92 รองลงมาได้แก่ สินค้าจำพวกเนื้อสัตว์และไข่ ร้อยละ 24.64 ของสินค้าประเภท Unprocessed food

ข. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 11.43 โดยเป็นอาหารจำพวกขนมและของทานเล่น ร้อยละ 47.72 รองลงมาเป็นอาหารจำพวกอาหารปรุงสำเร็จ (แกงถุง) ร้อยละ 30.68 ของสินค้าประเภท Semiprocessed food

ค. สินค้าประเภท Prepared food ร้อยละ 11.16 โดยเป็นอาหารจำพวกข้าวและอาหารตามสั่ง ร้อยละ 32.55 รองลงมาเป็นอาหารจำพวกก๋วยเตี๋ยว ร้อยละ 17.44 ของสินค้าประเภท Prepared food

ง. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 41.04 โดยเป็นสินค้าจำพวกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ร้อยละ 38.60 รองลงมาเป็นสินค้าเบ็ดเตล็ด และสินค้าจำพวกมาลัยและดอกไม้ ร้อยละ 26.89 และ 7.28 ตามลำดับ

2. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการบริการ มีจำนวนผู้ประกอบการ 61 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของบริการได้ดังนี้

ก. กิจกรรมการบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ ร้อยละ 26.23 โดยเป็นการบริการจำพวกรับซ่อมนาฬิกา ร้อยละ 43.75 รองลงมาเป็นการรับทำกุญแจและรับซ่อมรองเท้าในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 12.50

ข. กิจกรรมการบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์ ร้อยละ

73.77 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

- รถจักรยานยนต์รับจ้าง ร้อยละ 97.77

- รถบรรทุกรับจ้าง ร้อยละ 2.33

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนและสัดส่วนประเภทสินค้าและบริการในพื้นที่บริเวณตลาดบางแค

ประเภทของสินค้าและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทการค้า		
สินค้าประเภท Unprocessed food	280	36.37
สินค้าประเภท Semiprocessed food	88	11.43
สินค้าประเภท Prepared food	86	11.16
สินค้าประเภท Nonfoods	316	41.04
รวม	770	100.00
ประเภทบริการ		
การบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ	16	26.23
การบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์	45	73.77
รวม	61	100.00

- ช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่

ในการศึกษาช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่บริเวณนี้ ได้ทำการแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่

1. ช่วง 02.00 – 06.00 น.

ในช่วงนี้การประกอบกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการค้าจะมีมากที่สุด โดยประเภทของสินค้าที่มีการค้าขายกันในช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภท Unprocessed food จำพวกผัก ผลไม้สด และเนื้อสัตว์ เพื่อจำหน่ายสำหรับลูกค้าที่ต้องนำสินค้าประเภทนี้ไปทำ การผลิตเพื่อเป็นจำหน่าย เช่น ร้านอาหาร กิจกรรมที่ที่ลักษณะเป็นการบริการจะมีแต่รถจักรยานยนต์รับจ้าง เพื่อคอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาซื้อสินค้า เนื่องจากช่วงนี้รถโดยสารประจำทางยังไม่มีบริการมากนัก

2. ช่วง 06.00 – 17.00 น.

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบทุกประเภทจะเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่จะมีประชาชนมาใช้จับจ่ายซื้อสินค้ามากที่สุด พื้นที่บนบาทวิถีบริเวณด้านหน้าและฝั่งตรงข้ามตลาดจะเต็มไปด้วยร้านค้าประเภทแผงลอย ฝั่งด้านหน้าตลาดจะเป็นการค้าขายสินค้าประเภท Unprocessed food และ Semiprocessed food เป็นส่วนใหญ่ บาทวิถีฝั่งตรงข้ามตลาดจะเป็นการค้าสินค้าประเภท Nonfoods และการบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุสิ่งของ เช่น รับซ่อมนาฬิกา ซ่อมรองเท้า ส่วนรถจักรยานยนต์รับจ้างจะอาศัยพื้นที่ว่างบริเวณข้างตลาดเป็นที่จอดคอยผู้โดยสาร

3. ช่วง 17.00 – 20.00 น.

ช่วงเวลานี้ลักษณะการประกอบกิจกรรมจะคล้ายกับในช่วง 06.00 – 17.00 น. แต่ประเภทของสินค้าที่เพิ่มมากขึ้นจะเป็นประเภท Prepared food ซึ่งจะอยู่บนบาทวิถีที่อยู่ถัดจากแผงลอยที่ขายสินค้าประเภท Unprocessed food และ Semiprocessed food ในบริเวณด้านหน้าตลาด และถัดจากแผงลอยที่ขายสินค้าประเภท Nonfoods ในบริเวณฝั่งตรงข้ามตลาด

4. ช่วง 20.00 – 02.00 น.

สินค้าประเภท Semiprocessed food และ Prepared food จะเป็น สินค้าที่มีการค้าขายมากที่สุดในช่วงนี้ โดยที่สินค้าประเภทอื่นๆ จะหยุดการค้าขายแล้วในช่วงเวลานี้ การที่มีสินค้าประเภท Semiprocessed food และ Prepared food มากในช่วงนี้เนื่องจากบริเวณนี้เป็นชุมทางขนส่งที่สำคัญ เป็นแหล่งรวมของรถสองแถวเล็กสายต่างๆ หลายสาย ก็จะทำให้มีผู้คนที่กลับจากการเรียน การทำงาน ต้องมาต่อรถเพื่อเข้าที่พักอาศัย ทำให้สะดวกในการเลือกซื้ออาหารรับประทาน รถจักรยานยนต์รับจ้างจะออกมาอยู่บริเวณริมถนนเพราะพื้นที่บริเวณด้านข้างตลาดมืดและไม่มีประชาชนเข้าไปใช้บริการในตลาดแล้ว

- ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ปัญหาด้านกายภาพของพื้นที่

- การประกอบกิจการต่างๆ ที่ใช้บาทวิถีทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ เกะกะไม่สะดวกต่อการเดินเลือกซื้อสินค้า และยังโดยเฉพาะบริเวณป้ายรถโดยสารจะทำให้เกิดความไม่สะดวกต่อการขึ้น-ลงรถโดยสาร

- ปัญหาด้านความสะอาดของพื้นที่ ยิ่งในช่วงที่มีผู้ประกอบการค้าในพื้นที่มากมาย เช่น ช่วง 06.00-17.00 น. พื้นที่จะมีความแฉะแฉะ สกปรก และยังขาดระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ดี

- ปัญหาการขาดพื้นที่ประกอบการ เนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่ที่มีผู้ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบทั้งการค้าและการบริการมาก ทำให้พื้นที่เกิดความแออัด

- ปัญหาการขาดที่จอดรถ ผู้มาซื้อสินค้าที่นำรถส่วนตัวมาเอง ไม่สามารถจะหาที่จอดรถได้ และรถที่นำสินค้ามาส่งให้พ่อค้าแม่ค้าก็ไม่สามารถจะหาที่จอดรถส่งสินค้าได้ จึงต้องจอดริมถนนบริเวณด้านหน้าตลาดทำให้การจราจรบริเวณนั้นติดขัด

2. ปัญหาด้านการประกอบการ

- เนื่องจากในพื้นที่ที่มีผู้ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบทั้งการค้าและการบริการมาก ทำให้มีการแข่งขันกันสูง ส่งผลให้รายได้ไม่มากเท่าที่ควร

- ความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่

1. ปัจจุบันในพื้นที่ที่มีผู้ประกอบการมากขึ้นเรื่อยๆ แต่พื้นที่จุดผ่อนผันการประกอบการบนบาทวิถีในปัจจุบันมีผู้ประกอบการเต็มพื้นที่และเลยออกมานอกจุดผ่อนผันบางส่วน ทำให้เกิดปัญหาถูกเจ้าหน้าที่เทศกิจจับกุม จึงอยากให้มีการขยายพื้นที่จุดผ่อนผันออกไปอีก

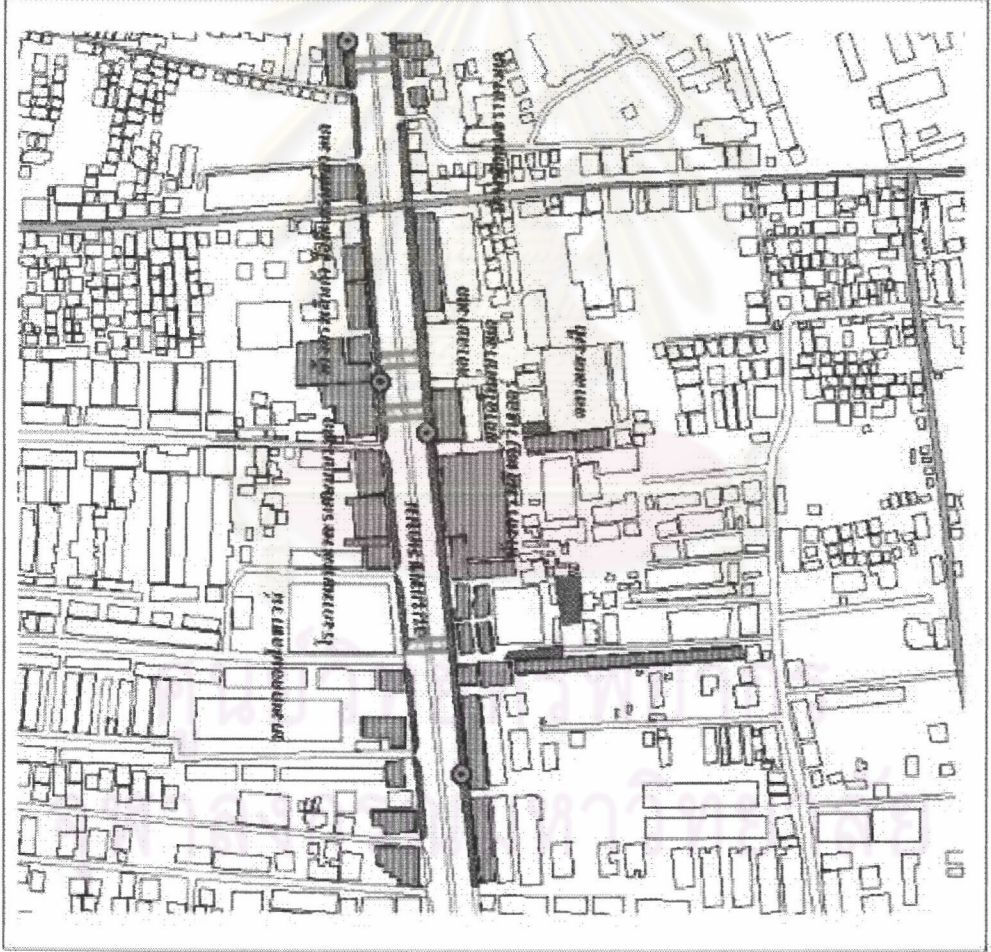
2. ควรมีการจัดการการประกอบการในบริเวณให้เป็นระเบียบมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณป้ายรถโดยสารประจำทาง

3. ปัจจุบันถึงรองรับขยะมูลฝอยมีกระจายอยู่น้อยจึงทำให้เกิดการทิ้งขยะลงบนพื้น จึงควรจะมีถังรองรับขยะมูลฝอยกระจายอยู่ในพื้นที่ให้มากขึ้น

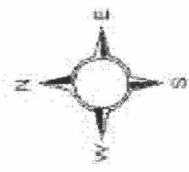
- อนาคตของพื้นที่

เนื่องจากในปัจจุบันเมืองได้มีการขยายตัวออกไปมาก ทำให้ระยะทางระหว่างพื้นที่เมืองรอบนอกกับศูนย์กลางคือตลาดบางแคนี้ใกล้กันมากขึ้น ผู้คนที่อยู่ไกลๆ อาจจะไม่เข้ามาซื้อสินค้าและบริการที่นี่ รวมทั้งปัจจุบันเกิดศูนย์กลางในระดับต่างๆ มากมายที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่เมืองรอบนอก ประชาชนที่อยู่ใกล้ที่ไหนก็ไปที่นั่น และอีกทั้งในปัจจุบันตลาดนัดได้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็นอย่างมากในพื้นที่ชุมชนต่างๆ ทำให้มีแหล่งรวมสินค้าที่ใกล้บ้านมากยิ่งขึ้น ความเป็นศูนย์กลางในบริเวณนี้จึงไม่น่าที่จะโตหรือขยายตัวไปมากกว่านี้

แผนที่ 5.1 แสดงองค์ประกอบของพื้นที่บริเวณตลาดบางแค

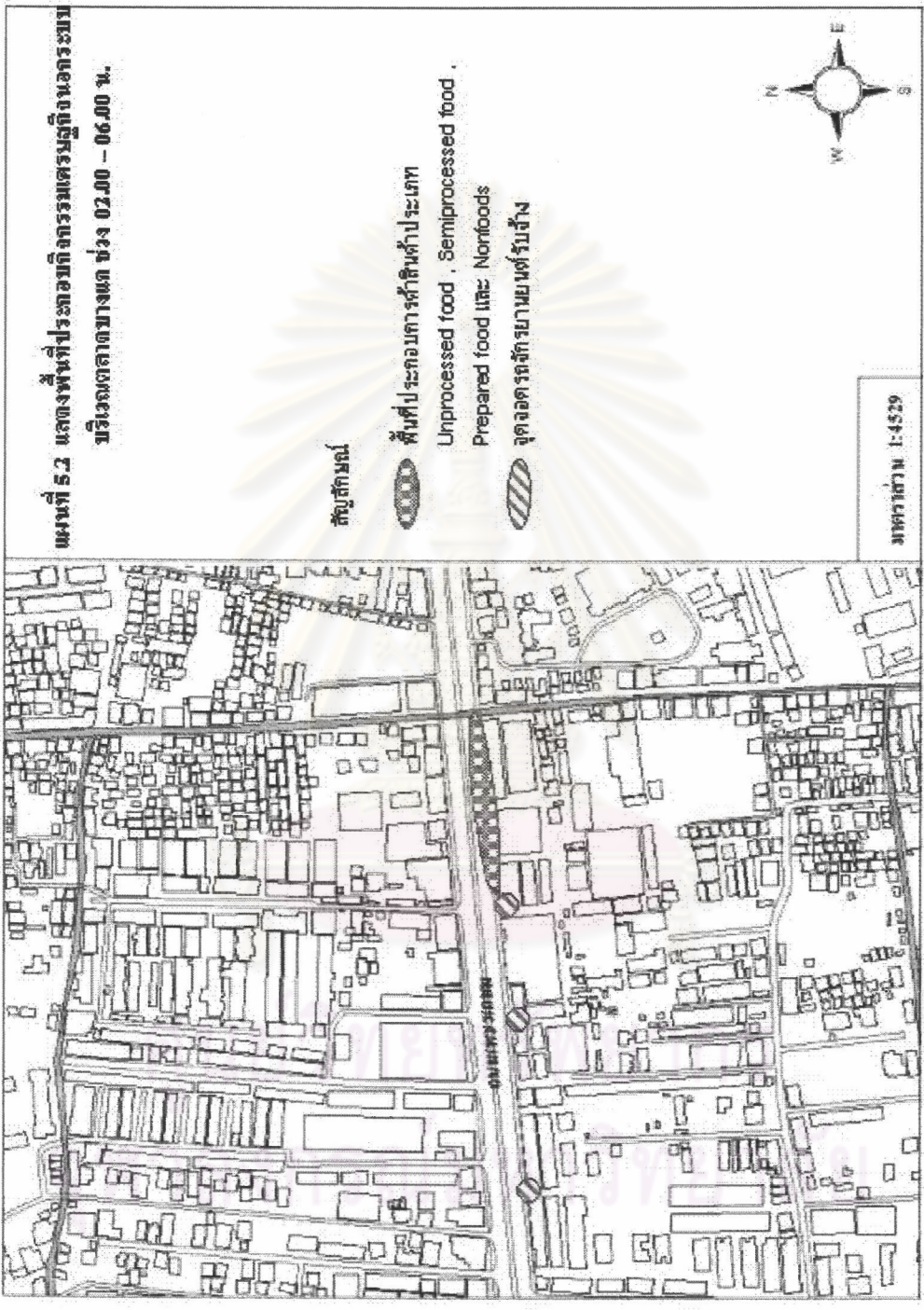

- สัญลักษณ์
- อาคารเชิงพาณิชย์
- อาคารพัก ที่อยู่อาศัย
- สะพานลอย
- ที่จอดรถสาธารณะ
- พื้นที่ประกอบกิจการ
- ทางอุทกวิทยา
- พื้นที่จอดรถชั่วคราว

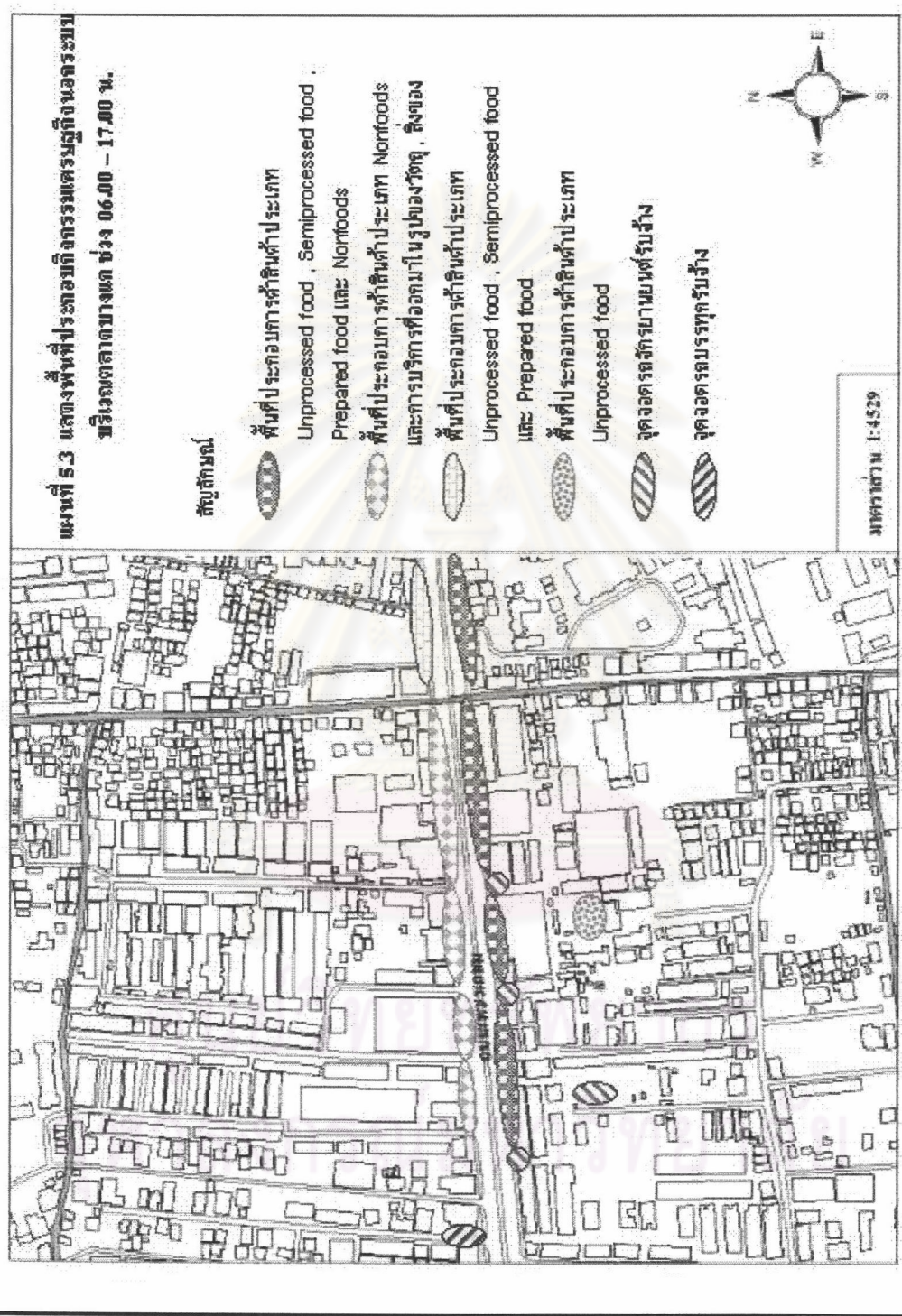
มาตราส่วน 1:3900

แผนที่ 5.2 แสดงพื้นที่ประกอบกิจการเตรียมวัตถุดิบอาหารชุมชนบริเวณตลาดบางแค ช่วง 02.00 - 06.00 น.

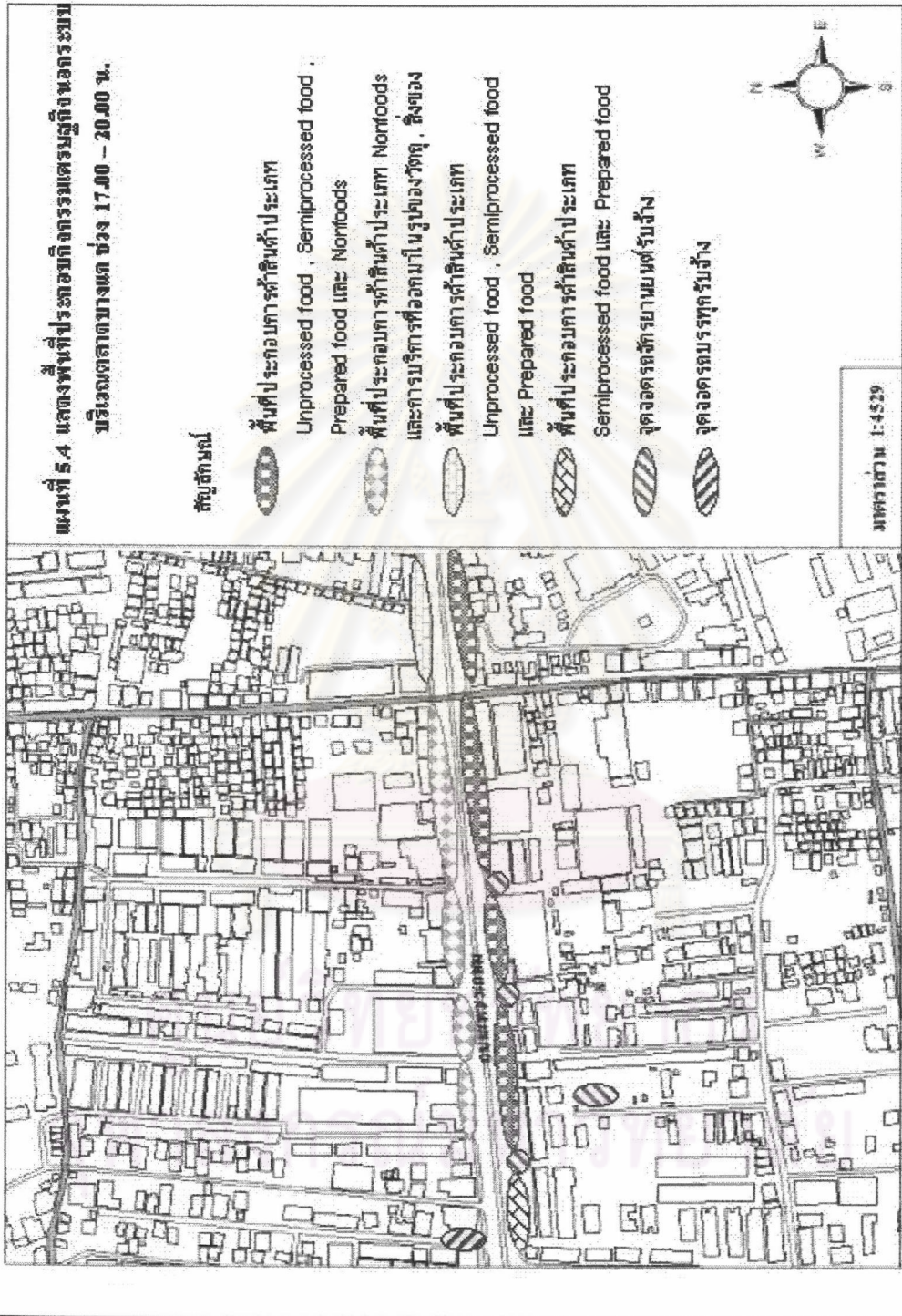

มาตราส่วน 1:4529

แผนที่ 5.3 แสดงพื้นที่ประกอบกิจการเตรียมวัตถุดิบอาหารชุมชนบริเวณตลาดบางแค ช่วง 06.00 - 17.00 น.

แผนที่ 5.4 แสดงพื้นที่ประกอบกิจการเตรียมวัตถุดิบอาหารชุมชน
บริเวณตลาดบางแค ช่วง 17.00 - 20.00 น.

แผนที่ 5.5 แสดงพื้นที่ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชน
บริเวณตลาดบางแค ช่วง 20.00 - 02.00 น.

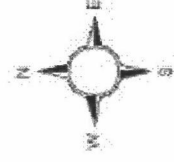

สัญลักษณ์

พื้นที่ประกอบกิจการค้าปลีกประเภท

Semiprocessed food และ Prepared food

จุดจอดรถจักรยานยนต์รับจ้าง

มาตราส่วน 1:4529

ภาพที่ 5.1 แสดงการประกอบกรในพื้นที่บริเวณตลาดบางแค ช่วง 02.00 – 06.00 น.

ภาพที่ 5.2 แสดงการประกอบกรในพื้นที่บริเวณตลาดบางแค ช่วง 06.00 – 17.00 น

ภาพที่ 5.3 แสดงการประกอบกรในพื้นที่บริเวณตลาดบางแค ช่วง 17.00 – 20.00 น

ภาพที่ 5.4 แสดงการประกอบกรในพื้นที่บริเวณตลาดบางแค ช่วง 20.00 – 02.00 น

5.1.2 กลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่เกิดโดยรอบบริเวณ ศูนย์รวมกิจกรรม (Node) ต่างๆ

โดยส่วนมากบริเวณที่มีผู้คนพลุกพล่านมักจะเป็นทำเลของการเกิดการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ เช่น บริเวณมหาวิทยาลัย โรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณห้างสรรพสินค้า ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวมของผู้คนจากที่ต่างๆ การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้ก็มุ่งที่จะให้บริการแก่ผู้ที่มาใช้บริการของห้างและผู้ที่ผ่านไปมาในบริเวณนั้น ในพื้นที่ศึกษามีการเกิดกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ลักษณะนี้อยู่ 8 แห่ง ซึ่งในการสุ่มเลือกได้พื้นที่ที่เป็นตัวแทนในการศึกษา คือ บริเวณห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์คบางแค

- ความเป็นมาของพื้นที่ (บริเวณห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์คบางแค)

แต่เดิมในบริเวณนี้มีร้านรถจักรยานยนต์อยู่เพียง 1-2 ร้าน แต่เมื่อมีการเปิดห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์คขึ้น จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้กลายเป็นแหล่งชุมนุมชนขนาดใหญ่ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง เมื่อมีผู้คนมากก็ส่งผลต่อความต้องการสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ทำให้มีการเข้ามาของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ โดยเฉพาะประเภทการค้าเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้ที่ทำงานในห้างและผู้ที่มาเป็นผู้ค้าของห้าง

- ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

การใช้ที่ดินบริเวณนี้ประกอบด้วยการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและประเภทที่พักอาศัยปะปนกันไป พื้นที่สำหรับประกอบการจะใช้พื้นที่บนบาทวิถีบริเวณรอบๆ ห้างและส่วนใหญ่จะกระจุกตัวกันอยู่โดยอาศัยพื้นที่บนบาทวิถีบริเวณป้ายรถประจำทาง รวมไปถึงการเช่าพื้นที่ของห้างในการประกอบการ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการค้าส่วนมากจะเป็นรถเข็น ช่วงเวลาในการประกอบการส่วนมากจะขึ้นอยู่กับเวลาเปิดปิดของห้าง ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่บริเวณนี้ได้ดังนี้

1. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทการค้า ประกอบด้วย
 - ร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้าง 1 ร้าน
 - ร้านมินิมาร์ท 2 ร้าน
 - ร้านจำหน่ายอุปกรณ์ดนตรี 1 ร้าน
 - รัยขายของเบ็ดเตล็ดและของชำ 1 ร้าน
2. อาคารพาณิชย์สถานประกอบการประเภทบริการ ประกอบด้วย
 - บริการตรวจรักษาโรค ประกอบด้วยคลินิก 5 แห่ง

- ร้านอาหาร 1 ร้าน
- ร้านตัดผมและเสริมสวย 2 ร้าน
- ธนาคารพาณิชย์ 1 แห่ง
- อู่ซ่อมรถ 1 แห่ง

- ลักษณะการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่

ผู้ประกอบการกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้มีจำนวน 47 ราย มีพื้นที่ประกอบการรวมกันประมาณ 1,419.84 ตารางเมตร สามารถแบ่งการประกอบกิจการได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการค้า มีจำนวนผู้ประกอบการ 23 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสินค้าได้ดังนี้

ก. สินค้าประเภท Unprocessed food ร้อยละ 8.57 โดยเป็นสินค้าจำพวกผลไม้สดทั้งหมด

ข. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 17.14 โดยเป็นอาหารจำพวกขนมและของทานเล่น เช่น ลูกชิ้นปิ้ง ก๋วยเตี๋ยว เป็นต้น

ค. สินค้าประเภท Prepared food ร้อยละ 62.86 โดยเป็นอาหารจำพวกข้าว อาหารตามสั่ง และก๋วยเตี๋ยว ร้อยละ 72.72 ของสินค้าประเภท Prepared food

ง. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 11.43 เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล มาลัยดอกไม้ม

2. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการบริการ มีจำนวนผู้ประกอบการ 12 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของบริการได้ดังนี้

ก. กิจกรรมการบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ ร้อยละ 16.77 โดยเป็นการบริการรับทำกุญแจ และรับซ่อมนาฬิกา

ข. กิจกรรมการบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์ ร้อยละ 83.33 ซึ่งได้แก่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและสัดส่วนประเภทสินค้าและบริการในพื้นที่บริเวณห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์ก

ประเภทของสินค้าและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทการค้า		
สินค้าประเภท Unprocessed food	3	8.57
สินค้าประเภท Semiprocessed food	6	17.14
สินค้าประเภท Prepared food	22	62.86
สินค้าประเภท Nonfoods	4	11.43
รวม	35	100.00
ประเภทบริการ		
การบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ	2	16.77
การบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์	10	83.33
รวม	12	100.00

- ช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่
ในการศึกษาช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่
บริเวณนี้ ได้ทำการแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

1. ช่วง 09.00 – 18.00 น.

ในช่วงนี้การประกอบกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการค้า ประเภทของสินค้า
ที่มีการค้าขายกันในช่วงเวลานี้จะเป็นสินค้าประเภท Unprocessed food , Semiprocessed food ,
Prepared food และ Nonfoods ประปนกันไป เพื่อบริการแก่พนักงานของห้างและผู้คนที่แวะเวียน
มาในบริเวณนั้น ซึ่งพาหนะที่ใช้ในการค้าส่วนใหญ่จะเป็นรถเข็นเพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้าย
และหนีเจ้าหน้าที่เทศกิจเนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้ยังไม่ได้เป็นจุดผ่อนผัน ส่วนการบริการของรถ
จักรยานยนต์รับจ้างจะมีจุดบริการอยู่บริเวณพื้นที่ด้านหน้าของห้างซึ่งจะจอดอยู่ในบริเวณนี้ตลอด
ทั้งวัน

2. ช่วง 18.00 – 20.00 น.

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ ประเภท
ของสินค้าที่เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาแรก ได้แก่ สินค้าประเภท Prepared food และ Nonfoods ซึ่งใน
ช่วงนี้ผู้ประกอบการค้าจะสามารถใช้พื้นที่บนบาทวิถีเป็นพื้นที่ประกอบการได้มากกว่าช่วงเวลาแรก
เนื่องจากในบริเวณนี้ยังไม่ได้มีการเปิดเป็นจุดผ่อนผัน แต่ทางเทศกิจอนุญาตให้ใช้พื้นที่บนบาทวิถี
ได้หลัง 18.00 น.

3. ช่วง 20.00 – 24.00 น.

ช่วงเวลานี้ลักษณะการประกอบกิจกรรมจะคล้ายกับในช่วง 18.00 – 20.00 น. แต่ประเภทของสินค้าอื่นๆ จะลดลง ยังคงเหลือแต่สินค้าประเภท Semiprocessed food และ Prepared food ที่ยังทำการค้าไปเรื่อยๆ เพื่อคอยบริการแก่นักงานห้างที่เลิกจากการทำงานในช่วงนี้และผู้คนที่จะกลับจากการมาใช้บริการของห้าง

- ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1. เนื่องจากพื้นที่ประกอบการบริเวณห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์ค บางแคนั้นมีบริเวณรวมไปถึงซอยเพชรเกษม 33/8 ในช่วงเวลาก่อนเวลา 18.00 น. นั้นผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ในซอยนี้เนื่องจากยังออกไปตั้งบนบาทวิถีไม่ได้ ทำให้พื้นที่ในซอยนี้คับแคบ มีผลต่อการเข้าออกของรถในซอย จึงมีผู้ร้องเรียนไปต่อสำนักงานเขตให้เข้าไปจัดการกับผู้ประกอบการเหล่านี้

2. จากปัญหาดังกล่าวไปในข้อแรกทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้ขาดพื้นที่ค้าขายเนื่องจากหากค้าขายในซอยก็ถูกร้องเรียน ออกมาค้าขายบนบาทวิถีก็ถูกเจ้าหน้าที่เทศกิจจับกุม

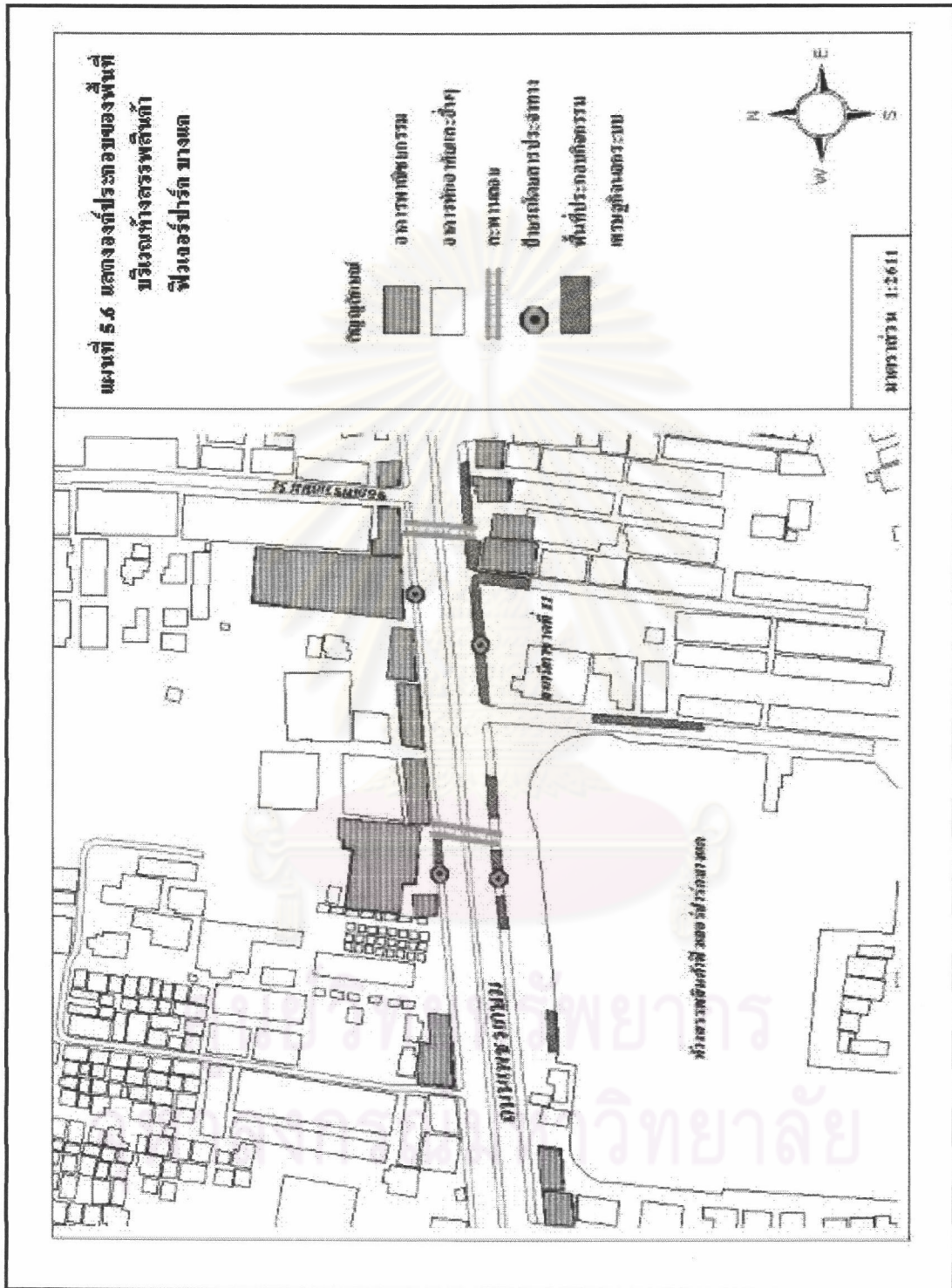
3. พื้นที่บริเวณป้ายรถโดยสารประจำทางด้านหน้าห้างมีผู้ประกอบการค้าอยู่หลายรายทำให้กีดขวางเวลาประชาชนจะขึ้นรถโดยสาร

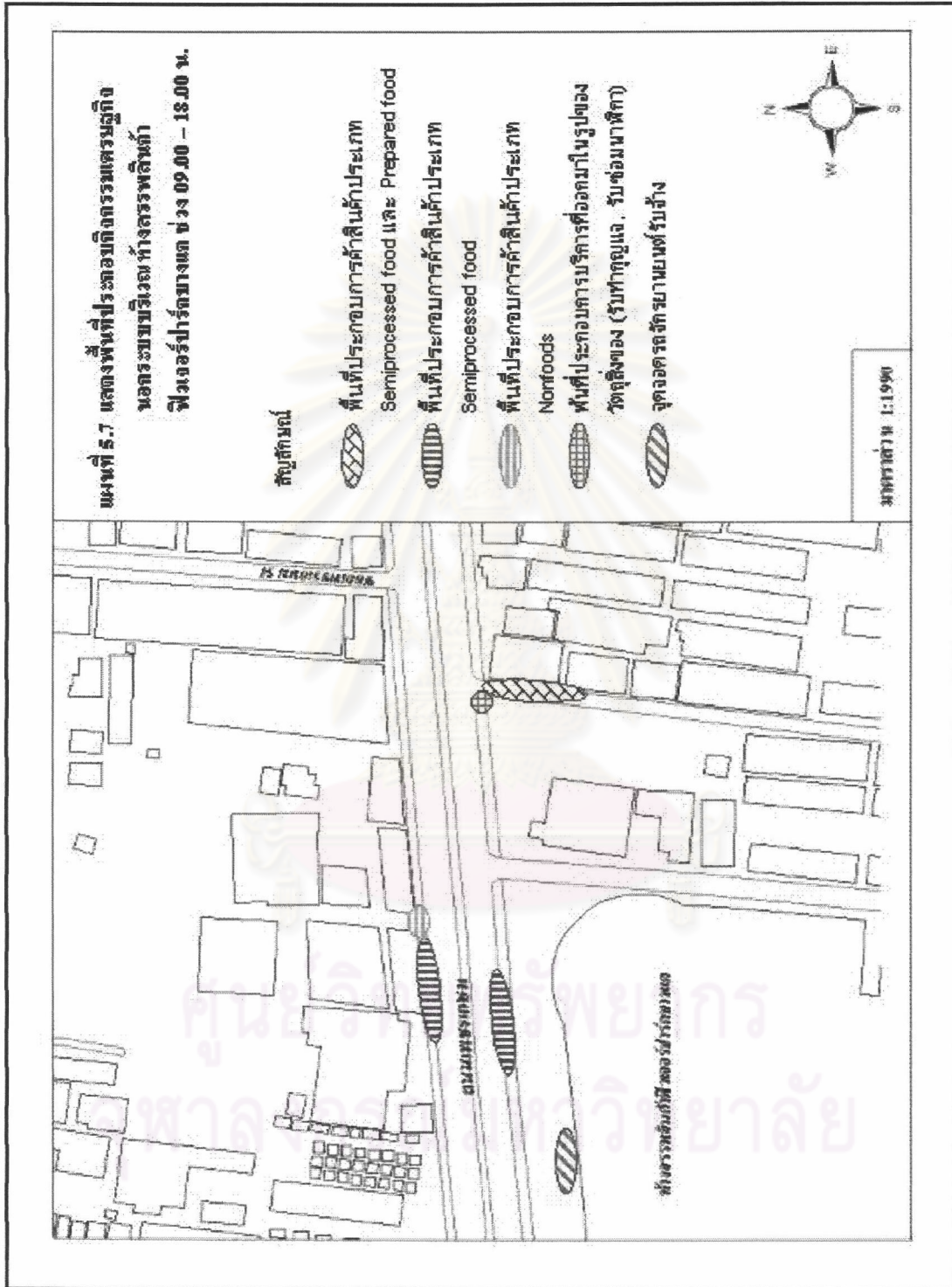
- ความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่

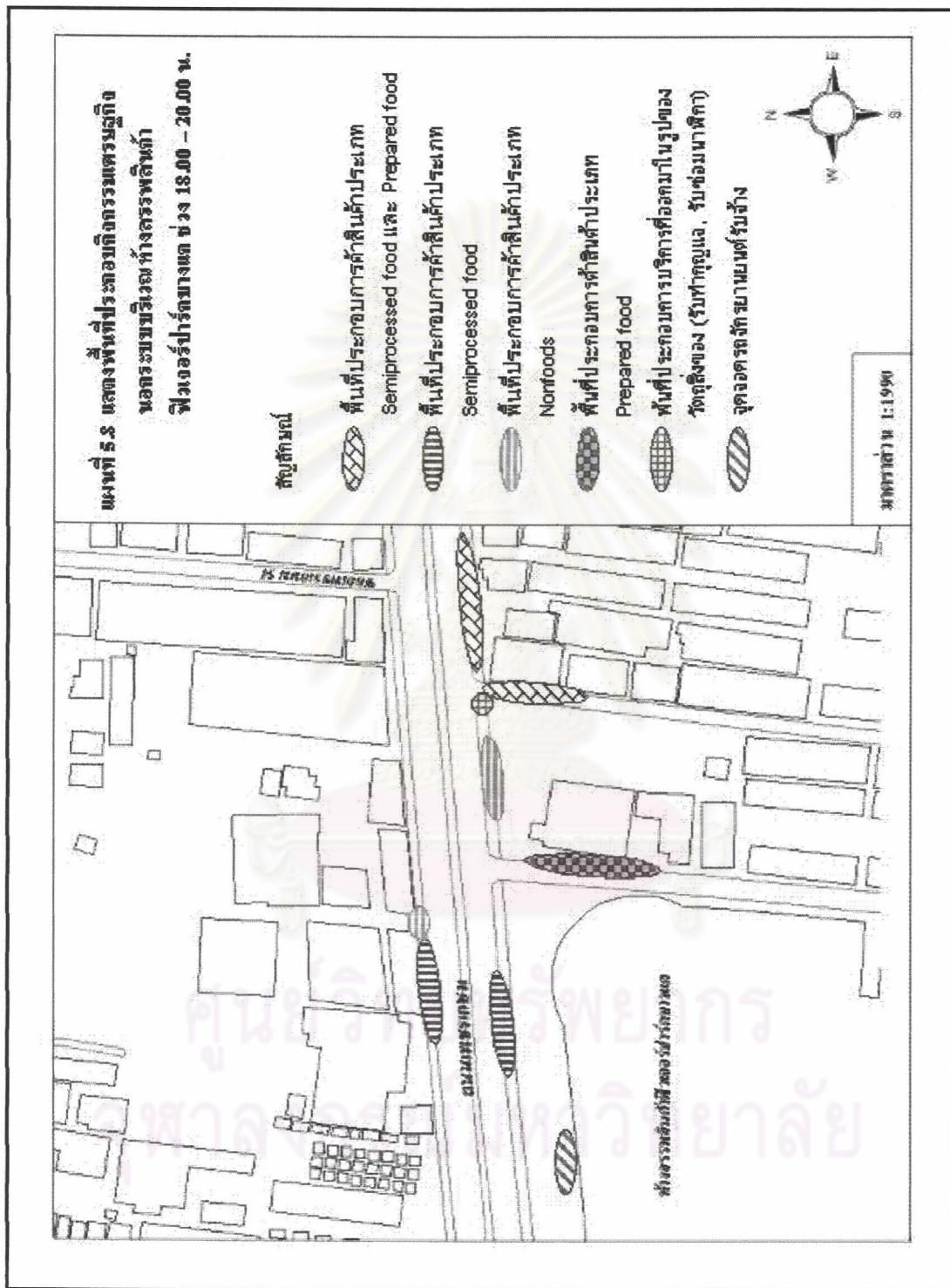
1. ต้องการให้มีการจัดพื้นที่ประกอบการให้ปันสัดส่วนหรือให้พื้นที่เป็นจุดผ่อนผันสำหรับการค้า

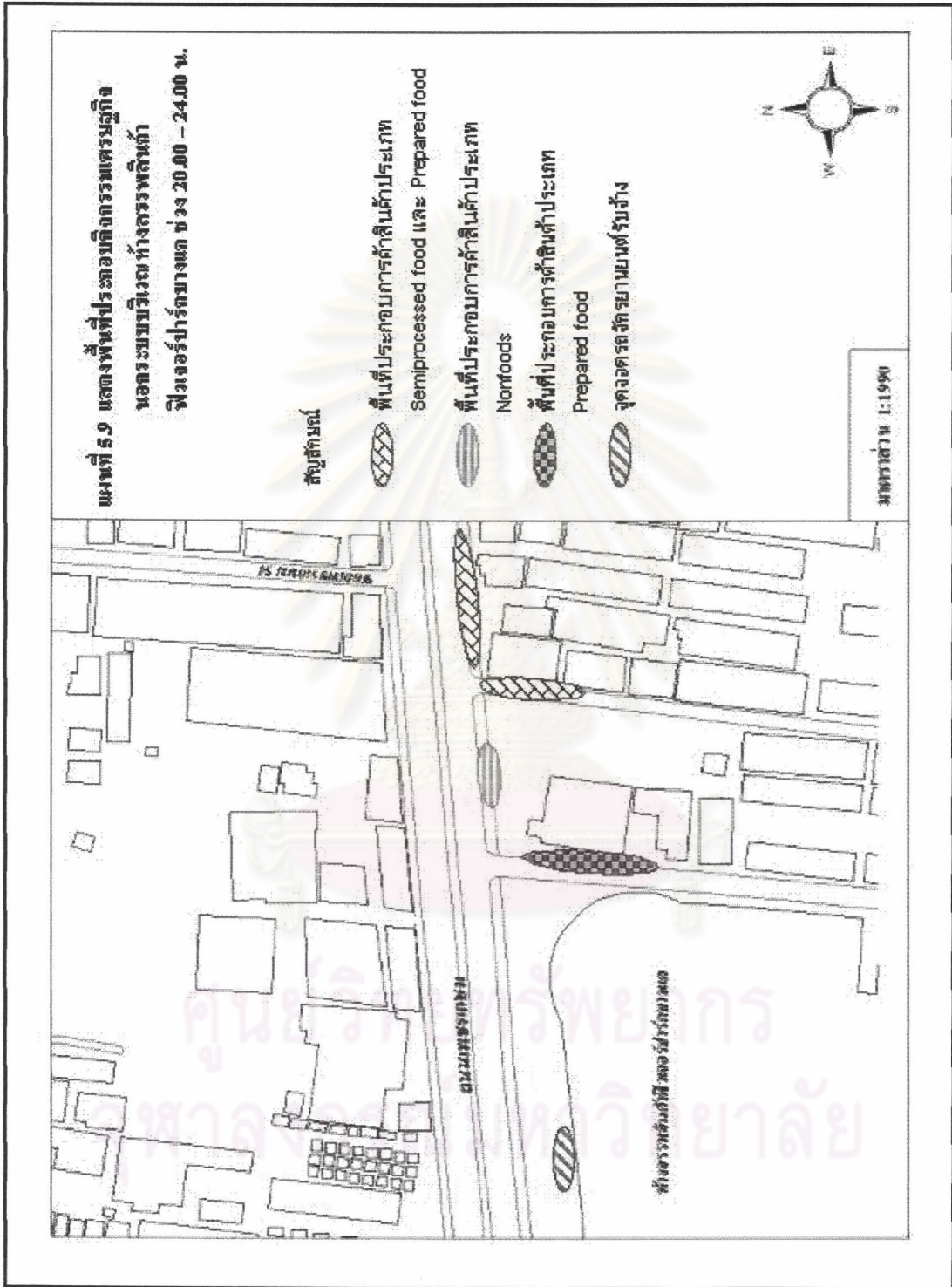
- อนาคตของพื้นที่

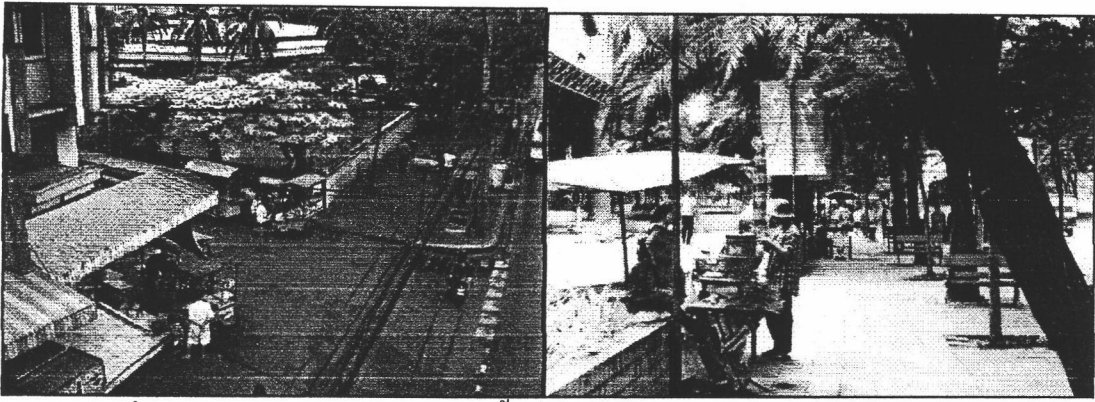
เนื่องจากพื้นที่การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบบริเวณนี้เกิดขึ้นโดยอาศัยความเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของห้าง ประชาชนที่มาใช้บริการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มาใช้บริการของห้างด้วย ดังนั้นการเติบโตของกลุ่มการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบนี้ก็ขึ้นอยู่กับ การเติบโตของห้างด้วย แต่ในปัจจุบันห้างเกิดความซบเซาลงมากจึงทำการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้ซบเซาลงเช่นกัน ดังนั้นอนาคตของพื้นที่จึงขึ้นอยู่กับอนาคตของห้าง

ภาพที่ 5.5 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์คบางแค
ช่วง 09.00 – 18.00 น

ภาพที่ 5.6 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์คบางแค
ช่วง 18.00 – 20.00 น

ภาพที่ 5.7 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์ปาร์คบางแค
ช่วง 20.00 – 24.00 น

5.1.3 กลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่เกิดบริเวณจุดเชื่อม ของถนนสายหลักกับถนนสายรอง

ลักษณะของพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมต่อของถนนนั้น จะทำให้การคมนาคมในบริเวณนั้นสะดวก ลักษณะการตั้งถิ่นฐานจะเป็นแบบ T-Shaped Village หมู่บ้านจัดสรรหลายแห่งจะเกิดขึ้นในบริเวณนี้ กลายเป็นย่านพักอาศัยที่มีผู้คนอยู่หนาแน่น ส่งผลต่อความต้องการสินค้าและบริการ การเกิดการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ก็เพื่อให้บริการแก่ผู้คนที่ตั้งอยู่ในบริเวณนั้นและผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านไปมา ในพื้นที่ศึกษามีกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ลักษณะนี้เกิดขึ้น 2 แห่ง ซึ่งตัวอย่างพื้นที่ที่ทำการสุ่มเลือกมาได้แก่ บริเวณจุดเชื่อมของถนนเพชรเกษมกับถนนพุทธมณฑล สาย 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ความเป็นมาของพื้นที่ (บริเวณจุดเชื่อมของถนนเพชรเกษมกับถนนพุทธมณฑล สาย 2)

แต่เดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ว่างมีพงหญ้าขึ้นปกคลุมอยู่ มีบ้านพักอาศัยกระจ่ายตัวกันอยู่ห่างๆ ประมาณช่วงปี พ.ศ.2533 เริ่มมีหมู่บ้านจัดสรรมาสร้างขึ้นในบริเวณนี้ ผู้คนก็เริ่มเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น ทำให้มีความต้องการสินค้าและบริการต่างๆ เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้ค่อนข้างจะห่างจากตลาด แต่ช่วงแรกก็ยังมีร้านขายของพวกหาบเร่-แผงลอยไม่มากนัก เพิ่งจะมีมากก็ช่วงประมาณปี พ.ศ.2540

- ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่พักอาศัย แต่จะมีอาคารพาณิชย์เกาะตัวอยู่ริมสองฝั่งของถนนโดยรอบบริเวณ ถัดจากอาคารพาณิชย์เข้าไปจะเป็นหมู่บ้านจัดสรร การที่พื้นที่บริเวณนี้เป็นจุดเชื่อมของถนนทำให้เกิดความสะดวกในการคมนาคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นตัวดึงดูดให้เกิดการสร้างหมู่บ้านจัดสรรในบริเวณนี้ สำหรับพื้นที่ที่ใช้ในการประกอบกิจการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบบริเวณนี้จะใช้พื้นที่บนบาทวิถีบริเวณด้านหน้าอาคารพาณิชย์ โดยเกือบทั้งหมดจะใช้รถเข็นเป็นอุปกรณ์ในการค้าขาย สามารถแยกองค์ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่บริเวณนี้ได้ดังนี้

1. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทการค้า ประกอบด้วย
 - ร้านแว่นตา 2 ร้าน
 - ร้านมินิมาร์ท 3 ร้าน
 - ร้านขายอะไหล่ยนต์ 1 ร้าน
 - ร้านจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า 1 ร้าน

- ร้านขายเครื่องสำอางค์ 1 ร้าน
- ร้านขายหนังสือ 1 ร้าน
- ร้านจำหน่ายรถจักรยาน 1 ร้าน

2. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทบริการ ประกอบด้วย

ด้วย

- บริการตรวจรักษาโรค ประกอบด้วยคลินิก 5 แห่ง
- ร้านถ่ายเอกสาร 1 ร้าน
- ร้านอาหาร 4 ร้าน
- ร้านตัดเสื้อผ้า 2 ร้าน
- ร้านตัดผมและเสริมสวย 2 ร้าน
- บริการให้เช่า VDO 1 ร้าน
- โรงรับจํานา 1 แห่ง
- ร้านถ่ายรูป 2 ร้าน
- สถานีบริการน้ำมัน 1 แห่ง
- ธนาคารพาณิชย์ 2 แห่ง

- ลักษณะการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่

ผู้ประกอบการกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้มีจำนวน 87 ราย มีพื้นที่ประกอบการรวมกันประมาณ 754.66 ตารางเมตร สามารถแบ่งการประกอบกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการค้า มีจำนวนผู้ประกอบการ 43 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสินค้าได้ดังนี้

ก. สินค้าประเภท Unprocessed food ร้อยละ 6.98 โดยเป็นสินค้าจำพวกผลไม้สด

ข. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 44.19 โดยเป็นอาหารจำพวกขนมและของทานเล่น ร้อยละ 78.94 รองลงมาเป็นอาหารจำพวกอาหารปรุงสำเร็จ ร้อยละ 21.06 ของสินค้าประเภท Semiprocessed food

ค. สินค้าประเภท Prepared food ร้อยละ 30.23 โดยเป็นอาหารจำพวกก๋วยเตี๋ยว ร้อยละ 53.85 รองลงมาเป็นอาหารจำพวกข้าวและอาหารตามสั่ง ร้อยละ 46.15 ของสินค้าประเภท Prepared food

ง. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 18.60 โดยเป็นสินค้าจำพวกสินค้าเบ็ดเตล็ดและกีฬาขอป และสินค้าจำพวกมาลัยและดอกไม้

2. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการบริการ มีจำนวนผู้ประกอบการ 24 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของบริการได้ดังนี้

ก. กิจกรรมการบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ , สิ่งของ ร้อยละ 4.55 โดยเป็นการบริการรับซ่อมนาฬิกา และรับทำกุญแจ

ข. กิจกรรมการบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์ ร้อยละ 95.45 ซึ่ง ได้แก่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนและสัดส่วนประเภทสินค้าและบริการในพื้นที่บริเวณจุดเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษม กับถนนพุทธมณฑล สาย 2

ประเภทของสินค้าและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทการค้า		
สินค้าประเภท Unprocessed food	3	6.98
สินค้าประเภท Semiprocessed food	19	44.19
สินค้าประเภท Prepared food	13	30.23
สินค้าประเภท Nonfoods	8	18.60
รวม	43	100.00
ประเภทบริการ		
การบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ , สิ่งของ	2	4.55
การบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์	42	95.45
รวม	44	100.00

- ช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่
ในการศึกษาช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่
บริเวณนี้ ได้ทำการแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

1. ช่วง 06.00 – 14.00 น.

ประเภทของสินค้าที่มีการค้าขายกันในช่วงเวลานี้จะเป็นสินค้าประเภท Semiprocessed food , Prepared food เพื่อบริการผู้คนที่อยู่ในบริเวณนั้น ซึ่งพาหนะที่ใช้ในการค้า ส่วนใหญ่จะเป็นรถเข็น การบริการจะมีแผงลอยรับซ่อมนาฬิกาและรับทำกุญแจ ส่วนการบริการของรถจักรยานยนต์รับจ้างจะมีจุดบริการอยู่บริเวณปากซอยเข้าหมู่บ้าน และบริเวณทางแยกเข้าถนนพุทธมณฑล สาย 2

2. ช่วง 16.00 – 23.00 น.

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ จะมีผู้ประกอบการค้ารายใหม่เข้ามาใช้พื้นที่แทนพวกที่อยู่ในช่วงแรก ประเภทของสินค้าจะเป็นประเภท Semiprocessed food , Prepared food เหมือนเดิมแต่มีจำนวนมากขึ้น

- ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1. ปัญหาความสกปรกในพื้นที่บริเวณนี้ เนื่องจากหลังจากที่ผู้ประกอบการต่างๆ เก็บของเลิกทำการค้าขายในวันนั้นแล้ว จะมีเศษขยะเศษอาหารที่ยังตกค้างอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดสภาพที่ไม่น่ามอง

2. ปัญหาการกีดขวางการสัญจรไปมาของผู้คน โดยเฉพาะบริเวณป้ายรถประจำทาง ทำให้ผู้ที่รอรถโดยสารต้องลงมาขึ้นรถบนถนน

- ความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่

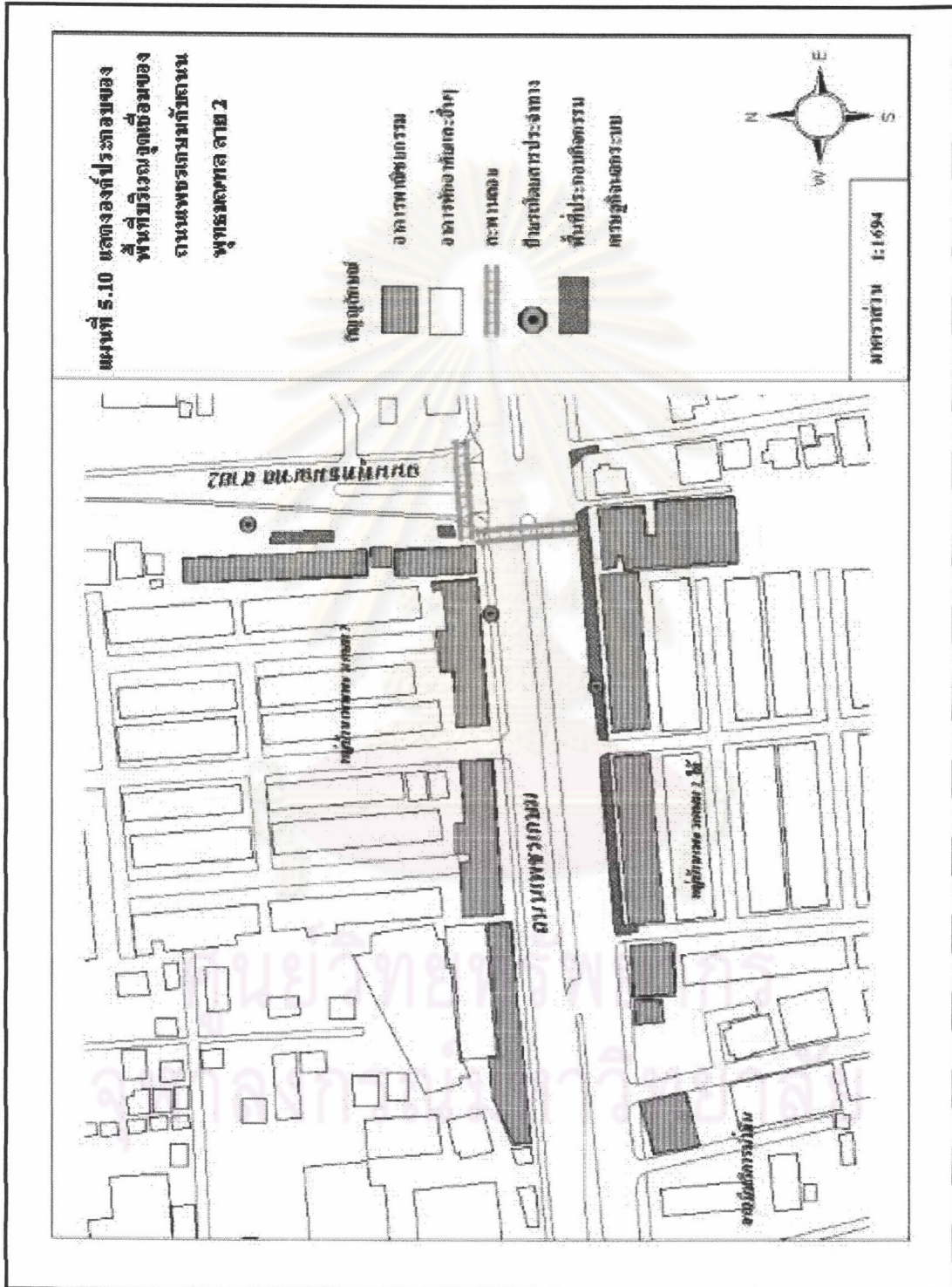
1. ควรจะมีถังรองรับขยะมูลฝอยให้มากขึ้นเพื่อที่ผู้ประกอบการต่างๆ จะได้ไม่ต้องทิ้งเศษขยะเศษอาหารลงบนพื้น

2. ต้องการให้มีการจัดพื้นที่ประกอบการให้ป็นสัดส่วนมากกว่านี้จะได้เป็นระเบียบไม่เกะกะ กีดขวางการสัญจรของผู้คน

- อนาคตของพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลในพื้นที่ศึกษา พบว่าพื้นที่บริเวณนี้มีการขยายตัวอย่างมากจากอดีต มีประชาชนเข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณนี้มากขึ้น ประกอบกับในพื้นที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของเมือง จึงทำให้มีความเจริญสูงขึ้น และน่าจะส่งผลให้การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้ขยายตัวและเพิ่มจำนวนมากขึ้น เกิดเป็นกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่ใหญ่ขึ้น

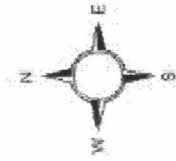
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

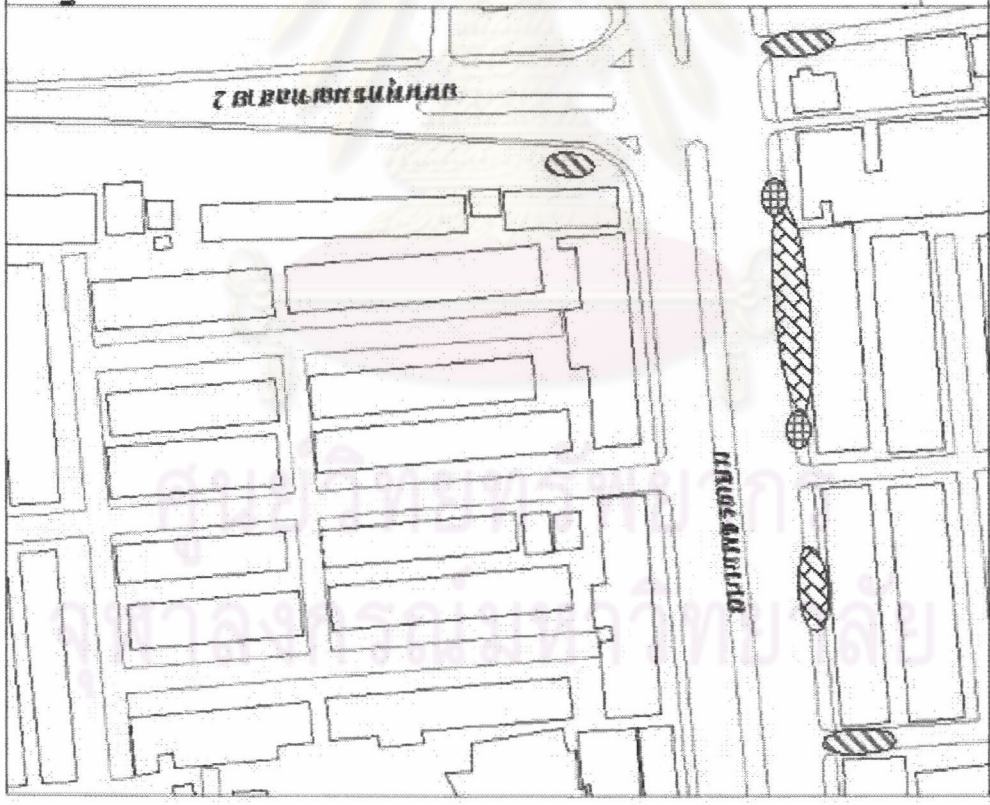
แผนที่ 5.11 แสดงพื้นที่ประเภทของกิจกรรมเศรษฐกิจของระบบ
บริเวณจุดเชื่อมต่อระหว่างถนนพหลโยธินกับถนน
พหลโยธินสาย 2 ช่วง 06.00 - 14.00 น.

สัญลักษณ์

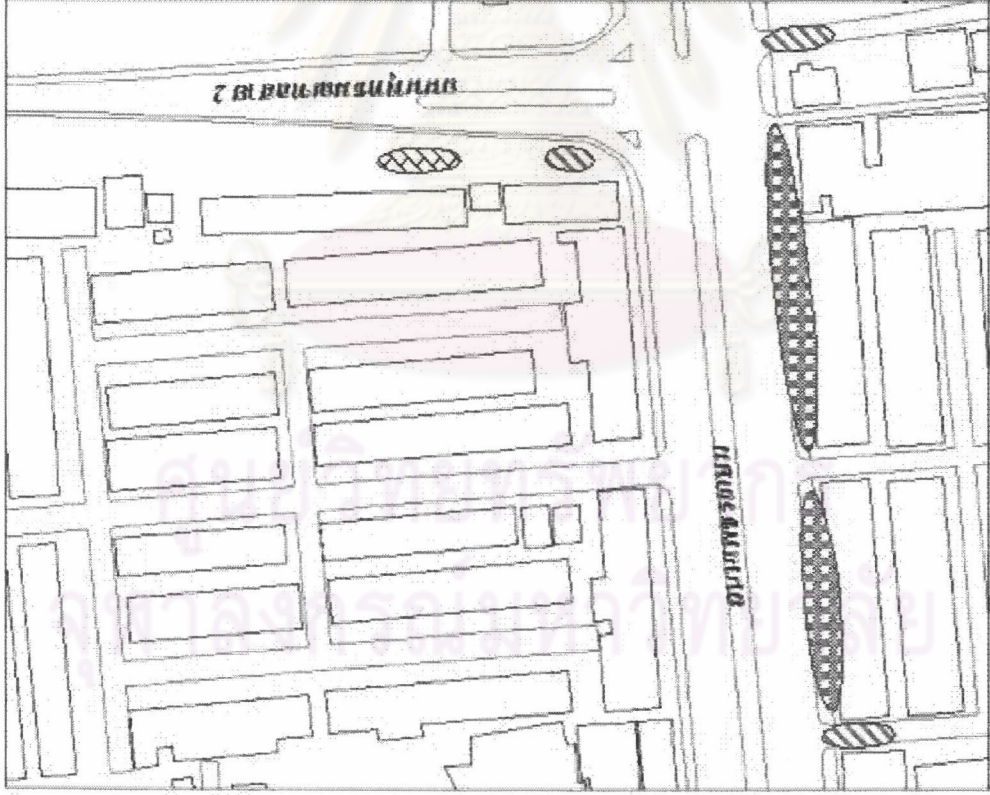
- พื้นที่ประกอบการค้าสินค้าประเภท
Semiprocessed food และ Prepared food
- พื้นที่ประกอบการบริการที่ออกมาในรูปแบบของ
วัตถุดิบของ (รับทำกัญแจ, รับซ่อมนาฬิกา)
- จุดจอดรถจักรยานยนต์รับจ้าง

มาตราส่วน 1:1408

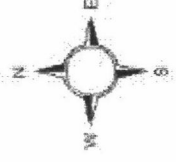

แผนที่ 5.12 แสดงพื้นที่ประกอบกิจกรรมเตรียมตู้ถักนอกรระบบ
บริเวณจุดเชื่อมระหว่างถนนพหลโยธินกับถนน
พหลโยธินสาย 2 ช่วง 16.00 - 23.00 น.

สัญลักษณ์

- พื้นที่ประกอบตู้ถักนอกรระบบ
Unprocessed food , Semiprocessed food ,
Prepared food และ Nonfoods
- พื้นที่ประกอบตู้ถักนอกรระบบตู้ถักนอกรระบบ
Semiprocessed food และ Prepared food
- จุดจอดรถจักรยานยนต์รับจ้าง

มาตราส่วน 1:1,408

ภาพที่ 5.8 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณจุดเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษม
กับถนนพุทธมณฑล สาย 2 ช่วง 06.00 – 14.00 น

ภาพที่ 5.9 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณจุดเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษม
กับถนนพุทธมณฑล สาย 2 ช่วง 16.00 – 23.00 น

5.1.4 กลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่เกิดบริเวณจุดตัด ของถนนสายรองกับถนนสายรอง

ความสะดวกของการคมนาคมบริเวณจุดตัดของถนนนั้นจะทำให้เกิดลักษณะของการตั้งถิ่นฐานแบบ Cruciform Village คือมีการตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ถนนสองสายตัดกันเกือบเป็นมุมฉากและบ้านเรือนก็จะอยู่บริเวณสี่แยกถนนเป็นแนวยาว หมู่บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ต่างๆ ก็ต้องการทำเลที่ตั้งในบริเวณนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการเดินทางและการติดต่อค้าขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณจุดตัดของถนนนี้จะเป็นศูนย์รวมของระบบขนส่งสาธารณะหลายประเภท ทำให้พื้นที่เป็นแหล่งรวมของผู้คนมากมาย เป็นช่องทางให้เกิดการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบขึ้น โดยเฉพาะลักษณะของการค้าแบบหาบเร่-แผงลอย ในพื้นที่ศึกษามีกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ลักษณะนี้เกิดขึ้น 4 แห่ง ซึ่งตัวอย่างพื้นที่ที่ทำการสุ่มเลือกมาได้แก่ บริเวณจุดตัดของถนนพุทธมณฑล สาย 2 กับถนนบางแวก โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ความเป็นมาของพื้นที่ (บริเวณจุดตัดของถนนพุทธมณฑล สาย 2 กับถนนบางแวก)

ก่อนปี พ.ศ. 2533 พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ยังไม่มี มีบ้านพักอาศัย อาคารร้านค้าเหมือนในปัจจุบัน มีประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบาง ประมาณช่วงปี พ.ศ. 2533 เริ่มมีหมู่บ้านจัดสรรมาสร้างขึ้นในบริเวณนี้ คือหมู่บ้านมหามงคล ทำให้อาคารพาณิชย์ต่างเกิดขึ้นตามมา การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบประเภทการขายก็เริ่มเข้ามาประกอบการในพื้นที่ รวมทั้งการบริการ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์รับจ้างก็เข้ามามีบทบาทมากขึ้นเนื่องจากมีผู้คนอยู่อาศัยในบริเวณนี้หนาแน่นขึ้นแต่ยังมีไม่ระบบขนส่งสาธารณะที่รองรับอย่างเพียงพอ

- ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

ลักษณะการใช้ที่ดินในบริเวณนี้โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่พักอาศัยที่มีความหนาแน่นน้อย ผสมกับพื้นที่เกษตรกรรมละที่ว่าง แต่ก็จะมีกิจกรรมประเภทพาณิชย์กรรมปะปนอยู่บ้าง โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นจุดตัดของถนน ผู้คนที่ต้องมาแวะบริเวณนี้ก็เพื่อทำการต่อรถเข้าที่พักอาศัยของตนเอง ความคล่องตัวของการจราจรบริเวณจุดตัดของถนนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการประกอบกิจกรรมที่หลากหลายขึ้นในบริเวณนี้ รวมทั้งการเกิดขึ้นของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบด้วย บริเวณนี้อาศัยไหลทางเป็นพื้นที่ในการประกอบการและมีบางส่วนใช้เดินเท้าไปมาทำการจัดตั้งให้พื้นที่ประกอบการเป็นลักษณะกึ่งถาวร สามารถแยกองค์ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่บริเวณนี้ได้ดังนี้

1. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทการค้า ประกอบด้วย
 - ร้านมินิมาร์ท 4 ร้าน
 - ร้านขายมุ้งลวด เหล็กตัด 1 ร้าน
 - ร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ 1 ร้าน
 - ร้านขายยา 5 ร้าน
 - เต็นท์จำหน่ายรถ 1 ร้าน
2. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทบริการ ประกอบด้วย
 - บริการตรวจรักษาโรค ประกอบด้วยคลินิก 4 แห่ง
 - โรงพยาบาลสัตว์ 2 แห่ง
 - ร้านอาหาร 3 ร้าน
 - ร้านบริการรับจัดดอกไม้ 1 ร้าน
 - ร้านตัดผมและเสริมสวย 4 ร้าน
 - บริการให้เช่า VDO 1 ร้าน
 - โรงเรียนสอนคนตรี 1 แห่ง
 - โรงเรียนกวดวิชา 1 แห่ง
 - ร้านถ่ายรูป 2 ร้าน
 - สถานรับเลี้ยงเด็ก 1 แห่ง
 - อุ้งมรด 1 แห่ง
 - สถานีบริการน้ำมัน 1 แห่ง
3. อาคารสำนักงาน และบริษัท 3 แห่ง

- ลักษณะการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่
 ผู้ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้มีจำนวน 65 ราย มีพื้นที่ประกอบการรวมกันประมาณ 2,456.92 ตารางเมตร สามารถแบ่งการประกอบกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการค้า มีจำนวนผู้ประกอบการ 30 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสินค้าได้ดังนี้

ก. สินค้าประเภท Unprocessed food ร้อยละ 6.67 โดยเป็นสินค้าจำพวกผักและผลไม้สด

ข. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 23.33 โดยจะเป็นอาหารจำพวกขนมและของทานเล่น เช่น ก๋วยเตี๋ยว ถูกชิ้นปิ้ง เป็นต้น

ค. สินค้าประเภท Prepared food ร้อยละ 63.33 โดยเป็นอาหารจำพวก ก๋วยเตี๋ยว ร้อยละ 52.63 รองลงมาเป็นอาหารจำพวกข้าวและอาหารตามสั่ง ร้อยละ 31.57 ของสินค้าประเภท Prepared food

ง. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 6.67 โดยเป็นสินค้าจำพวก กล้วยและดอกไม้

2. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการบริการ มีจำนวนผู้ประกอบการ 35 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของบริการได้ดังนี้

ก. กิจกรรมการบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ ร้อยละ 2.86 โดยเป็นการบริการรับทำกุญแจ

ข. กิจกรรมการบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์ ร้อยละ 97.14 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

- รถจักรยานยนต์รับจ้าง ร้อยละ 94.12

- รถบรรทุกรับจ้าง ร้อยละ 5.88

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนและสัดส่วนประเภทสินค้าและบริการในพื้นที่บริเวณจุดตัดของถนนพุทธมณฑล สาย 2 กับถนนบางแวก

ประเภทของสินค้าและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทการค้า		
สินค้าประเภท Unprocessed food	2	6.67
สินค้าประเภท Semiprocessed food	7	23.33
สินค้าประเภท Prepared food	19	63.33
สินค้าประเภท Nonfoods	2	6.67
รวม	30	100.00
ประเภทบริการ		
การบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ	1	2.86
การบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์	34	97.14
รวม	35	100.00

- ช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่
ในการศึกษาช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่
บริเวณนี้ ได้ทำการแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

1. ช่วง 05.00 – 16.00 น.

ประเภทของสินค้าที่มีจำหน่ายในช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภท Semiprocessed food โดยส่วนใหญ่จะรวมตัวกันอยู่บริเวณด้านหน้าของ Central Minimart และรถจักรยานยนต์รับจ้างจะมีจุดจอดเพื่อคอยผู้ที่จะมาใช้บริการอยู่บริเวณริมถนนทั้งสองฝั่งและจะจอดอยู่บริเวณนี้ทั้งวัน

2. ช่วง 16.00 – 24.00 น.

กิจกรรมการค้าสินค้าประเภท Prepared food จะเกิดขึ้นมากในช่วงเวลานี้ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่จะมีประชาชนเดินทางกลับเข้ามาในพื้นที่ และจะต้องมาต่อรถในบริเวณนี้ ดังนั้นสินค้าประเภท Prepared food จึงมีไว้ให้ผู้คนที่เลือกซื้อหาและรับประทานก่อนจะต่อรถเข้าที่พัก และบริเวณนี้ยังสะดวกต่อผู้คนที่ขับรถผ่านไปมา เนื่องจากมีพื้นที่ไหล่ทางสำหรับจอดรถเพื่อแวะซื้ออาหารรับประทาน

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบเฉพาะบางวันในพื้นที่

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่เฉพาะวันอังคารและวันพฤหัสบดี (ช่วง 15.00 – 21.00 น.) จะมีตลาดนัดเกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนผู้ประกอบการในตลาดนัดประมาณ 108 ราย โดยสามารถแบ่งประเภทของสินค้าและบริการได้ดังนี้

1. สินค้าประเภท Unprocessed food ร้อยละ 19.44 โดยเป็นสินค้าจำพวกผักและผลไม้สด
2. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 13.89 โดยส่วนมากจะเป็นอาหารจำพวกอาหารปรุงสำเร็จ เช่น แกงสำเร็จรูป เป็นต้น
3. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 64.81 โดยส่วนมากจะเป็นสินค้าจำพวกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย
4. การบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ ได้แก่ บริการรับซ่อมโทรศัพท์มือถือ จำนวน 2 ราย

- ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1. ในการนำรถเข็นขายสินค้าไปตั้งในบริเวณนี้จะต้องเสียค่าที่ให้กับเจ้าของอาคารที่รถเข็นขายสินค้าไปตั้งอยู่ เนื่องจากเจ้าของอาคารต่างๆ บอกว่าเป็นการบดบังหน้าร้าน
2. ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ เนื่องจากการประกอบการเหล่านี้ตั้งอยู่บนไหล่ทางซึ่งเป็นดิน เมื่อมีฝนตกมาทำให้เกิดน้ำขังเป็นหลุมเป็นบ่อ เกิดความไม่สะดวกแก่ทั้งผู้ประกอบการเองและผู้ที่จะมาใช้บริการ

- ความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่

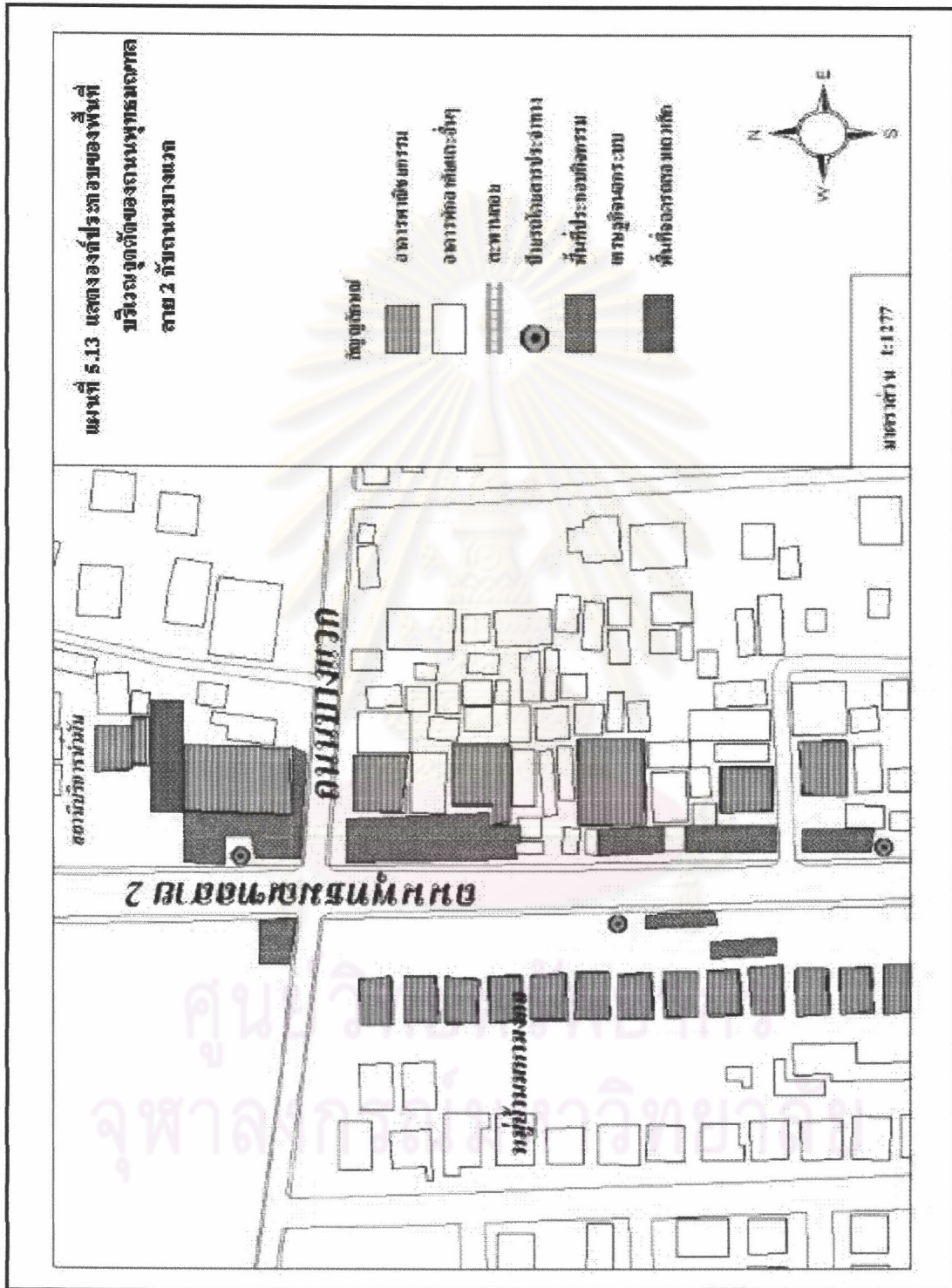
1. ถ้าหากมีการจัดหาพื้นที่ประกอบการให้ก็จะดี เนื่องจากจะได้ไม่ต้องเสียค่าที่แพง และยังคงเป็นระเบียบมากขึ้น

- อนาคตของพื้นที่

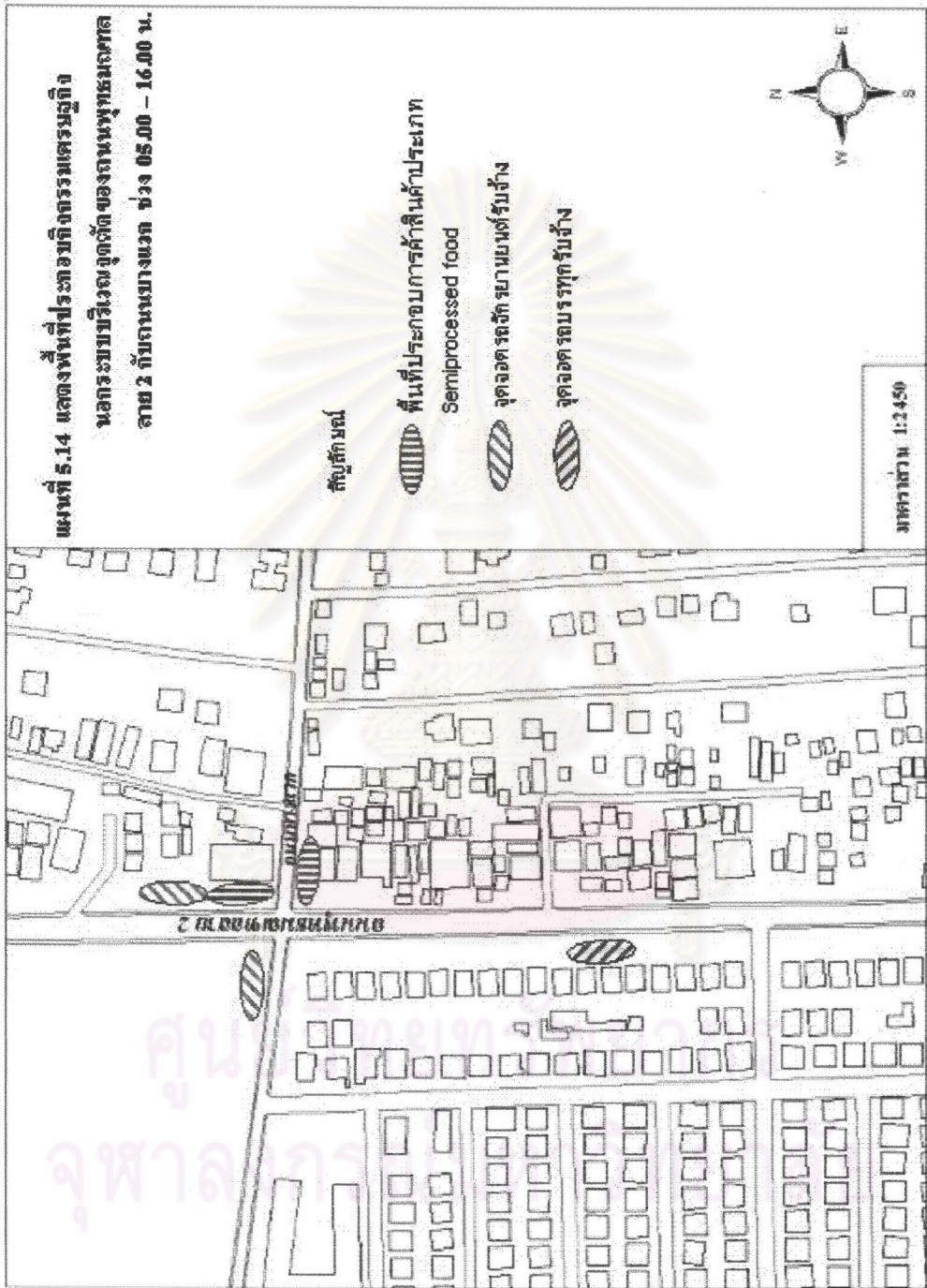
ในช่วงระยะเวลาประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาพื้นที่บริเวณนี้มีการขยายตัวและเจริญเติบโตเป็นอย่างมาก มีประชาชนเข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณนี้มากขึ้น อาคารพาณิชย์ต่างๆ ก็เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทำให้ในอนาคตพื้นที่บริเวณนี้น่าจะเติบโตขึ้นกว่านี้ และก็จะส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่บริเวณนี้มากขึ้น

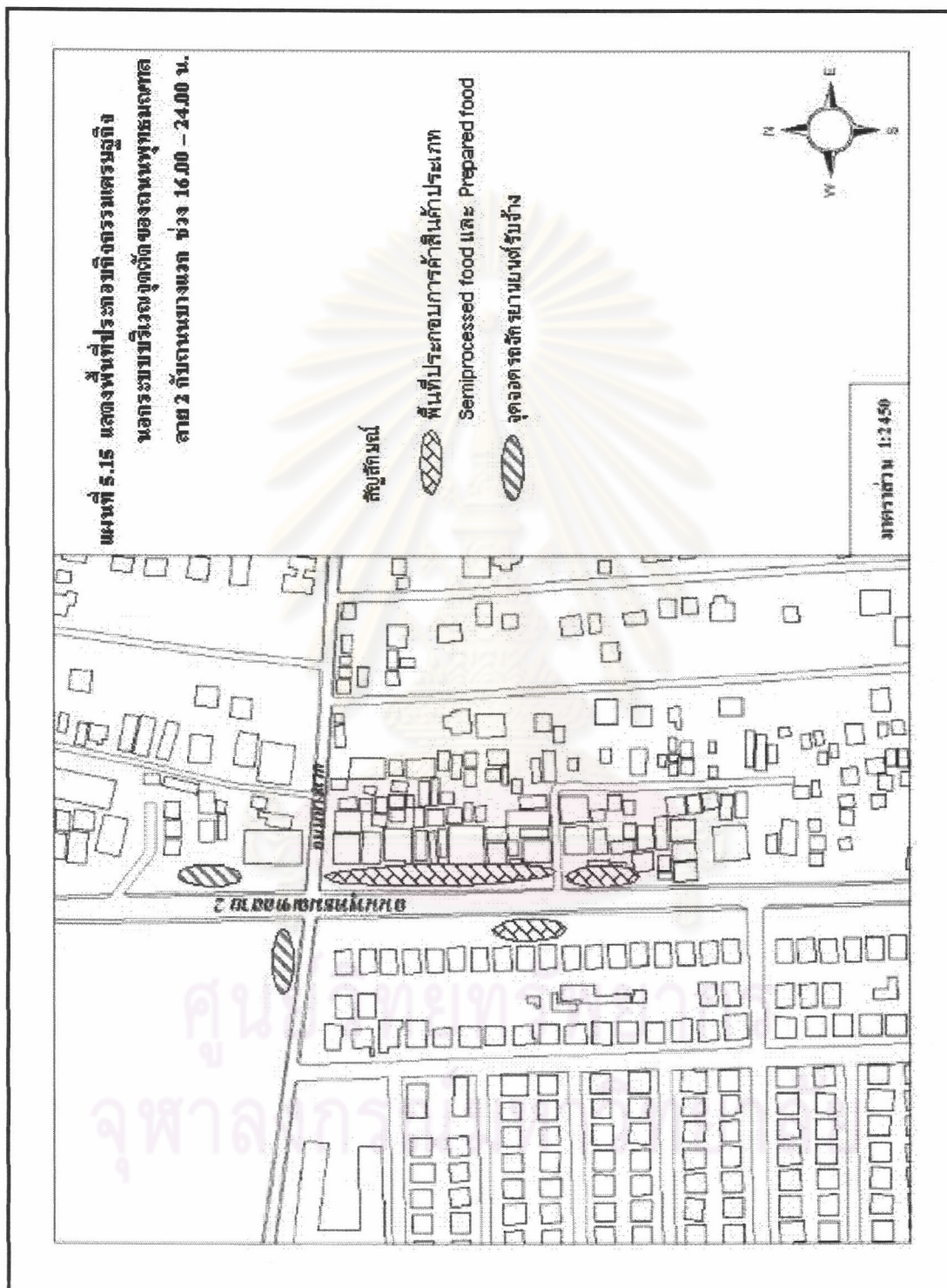
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

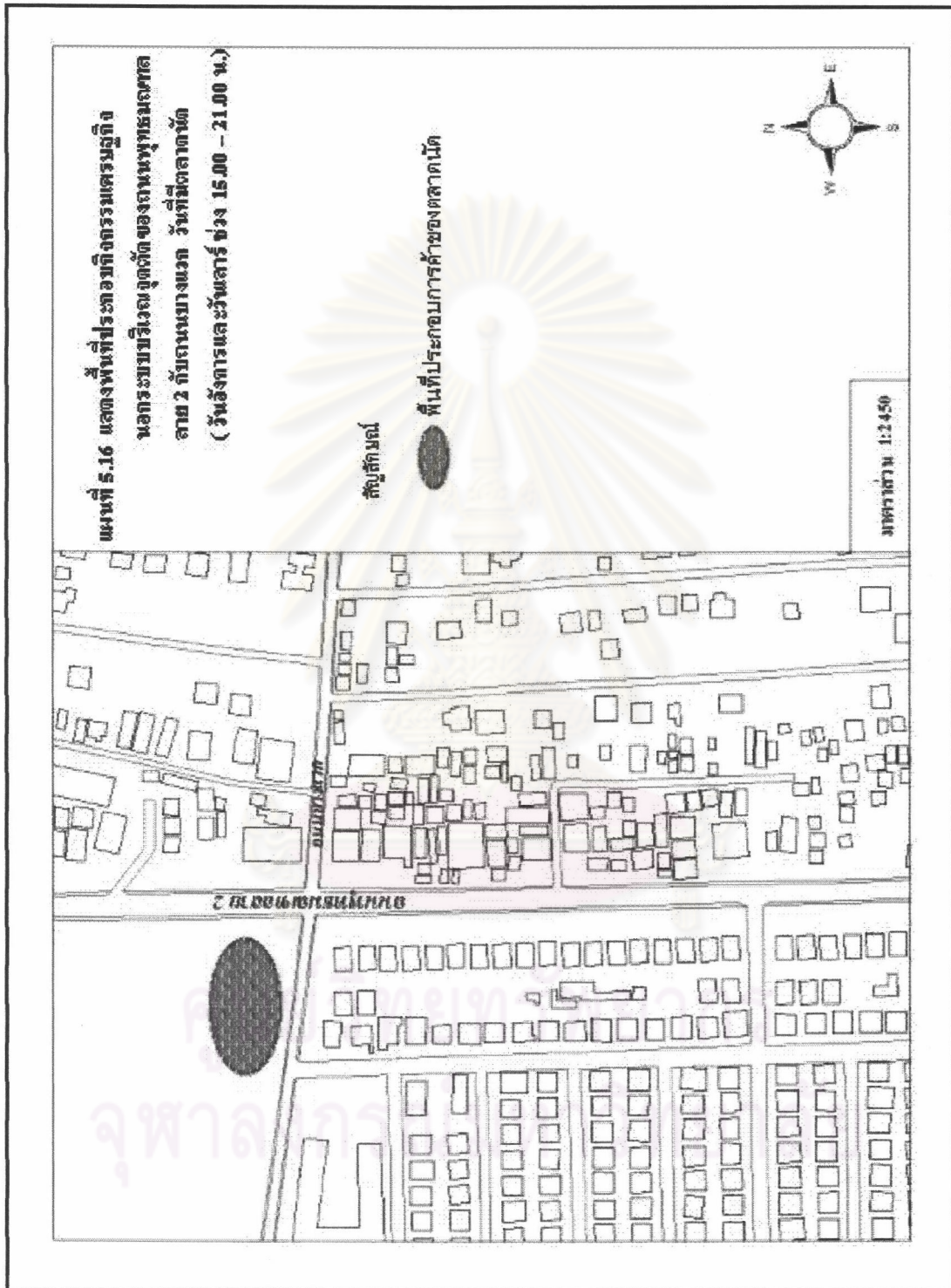

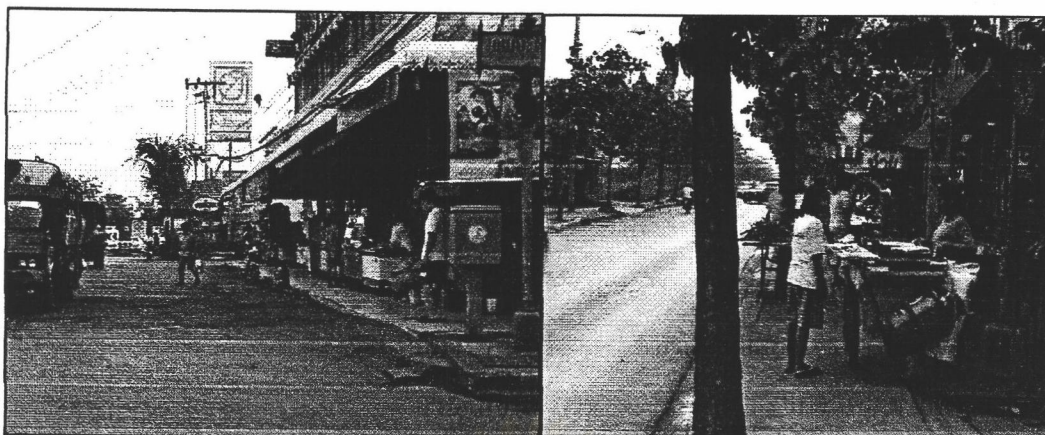
แผนที่ 5.14 แสดงพื้นที่ประกอบกิจกรรมเตรียมธุรกิจ
 นอกกระบวนบริเวณจุดตัดของถนนพหลโยธิน
 สาย 2 กับถนนบางเขน ช่วง 05.00 - 16.00 น.

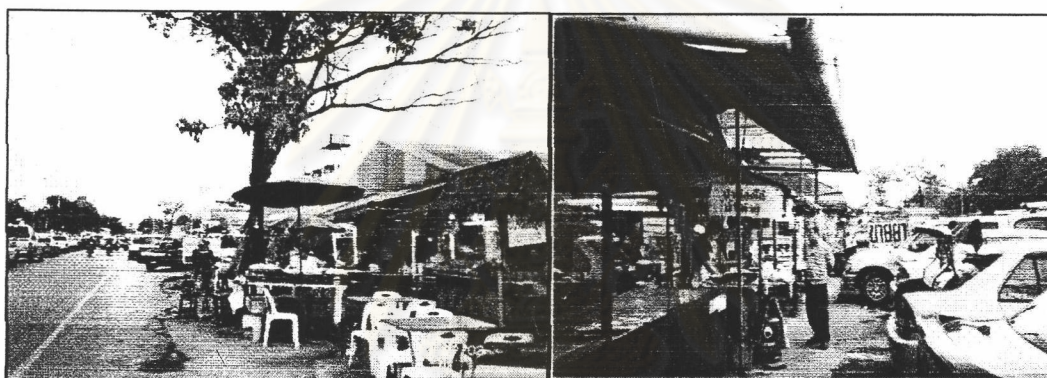
ศูนย์
 จุฬาลงกรณ์

ภาพที่ 5.10 แสดงการประกอบกิจการในพื้นที่บริเวณจุดตัดระหว่างถนนพุทธมณฑล สาย 2
กับถนนบางแวก ช่วง 05.00 – 16.00 น

ภาพที่ 5.11 แสดงการประกอบกิจการในพื้นที่บริเวณจุดตัดระหว่างถนนพุทธมณฑล สาย 2
กับถนนบางแวก ช่วง 16.00 – 24.00 น

ภาพที่ 5.12 แสดงการประกอบกิจการในพื้นที่บริเวณจุดตัดระหว่างถนนพุทธมณฑล สาย 2
กับถนนบางแวก ในวันที่มีตลาดนัด

5.1.5 กลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่เกิดบริเวณปากซอย ที่มีประชาชนอยู่อาศัยหนาแน่น

ในปัจจุบันเมืองขยายตัวออกไปอย่างกระจุกกระจายขาดระบบการควบคุมที่ดี เกิดเป็นตรอกซอยมากมาย ความลึกของซอยเองและการขาดระบบการขนส่งที่ทั่วถึงเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้คนที่อาศัยอยู่ในซอย โดยเฉพาะการเดินทางไปจับจ่ายซื้อสินค้า ดังนั้นรถจักรยานยนต์รับจ้างและหาบเร่ – แพงลอย ขายสินค้า จะทำให้เกิดความสะดวกแก่ผู้คนมากขึ้น พื้นที่บริเวณหน้าปากซอยถือเป็นทำเลเหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ประกอบกิจกรรมนอกระบบเหล่านี้ เนื่องจากผู้คนที่อยู่ในซอยจะต้องผ่านเข้าออกบริเวณปากซอย ในพื้นที่ศึกษามีการเกิดกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ลักษณะนี้อยู่ 10 แห่ง ซึ่งในการสุ่มเลือกได้พื้นที่ที่เป็นตัวแทนในการศึกษา คือ บริเวณปากซอยเพชรเกษม 48 (ซอยวัดจันทร์ประดิษฐาราม)

- ความเป็นมาของพื้นที่ (ปากซอยเพชรเกษม 48)

พื้นที่ประกอบการบริเวณนี้เกิดขึ้นมากกว่า 10 ปี เนื่องจากแต่ก่อนในซอยเคยมีโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งอยู่ เดิมมีร้าน แพงลอยขายของอยู่เพียง 3 – 4 ร้าน และมีรถจักรยานยนต์รับจ้างเพียงไม่กี่คัน เมื่อมีผู้คนเข้ามาอาศัยในบริเวณนี้มากขึ้นก็ทำให้ร้านค้าและการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบต่างๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพื่อบริการแก่คนที่ทำงานในโรงงานและผู้คนที่อยู่ในบริเวณนั้น แต่ในปัจจุบันโรงงานได้ย้ายออกไปหมดแล้ว จำนวนลูกค้าหรือผู้ใช้บริการลดลงแต่ร้านค้าไม่ได้ลดตาม ส่งผลให้การค้าขายในบริเวณนี้เริ่มซบเซาลง

- ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

พื้นที่ในบริเวณนี้เป็นย่านพักอาศัยที่มีประชากรค่อนข้างหนาแน่น โดยบริเวณปากทางของถนนเข้าซอยสองฝั่งจะมีอาคารพาณิชย์กรรมกึ่งพักอาศัยกระจุกตัวกันอยู่ และบ้านพักอาศัยจะอยู่ถัดเข้าไปในซอย ลักษณะของซอยจะเป็นซอยที่ค่อนข้างลึกและสามารถเชื่อมต่อกับซอยหรือถนนอื่นๆ ได้ พื้นที่ประกอบการจะอาศัยบาทวิถีและพื้นที่ผิวดถนนบริเวณหน้าปากซอยเป็นที่ตั้ง และจะมีหาบเร่ – แพงลอย กระจายอยู่ในช่วงคั่นๆ ซอยข้างเล็กน้อย สามารถแยกองค์ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่บริเวณนี้ได้ดังนี้

1. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทการค้า ประกอบด้วย
 - ร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้าง 1 ร้าน
 - ร้านมินิมาร์ท 2 ร้าน
 - ร้านจำหน่ายทองรูปพรรณ 4 ร้าน
 - ร้านขายยา 3 ร้าน

- ร้านเบเกอรี่ 2 ร้าน
- ร้ายขายของเบ็ดเตล็ดและของชำ 7 ร้าน
- ร้านขายหนังสือ 2 ร้าน
- ร้านจำหน่ายเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย 1 ร้าน

2. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทการบริการ ประกอบด้วย

ด้วย

- บริการตรวจรักษาโรค ประกอบด้วยคลินิก 6 แห่ง
- ร้านถ่ายรูป 4 ร้าน
- ร้านอาหาร 4 ร้าน
- ร้านตัดเสื้อผ้า 2 ร้าน
- ร้านตัดผมและเสริมสวย 4 ร้าน
- บริการเช่าคอมพิวเตอร์ 1 ร้าน
- โรงรับจำนำ 1 แห่ง
- บริการให้เช่าหนังสือ 1 ร้าน
- สถานีบริการน้ำมัน 1 แห่ง

- ลักษณะการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่

ผู้ประกอบการกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้มีจำนวน 97 ราย มีพื้นที่ประกอบการรวมกันประมาณ 636.06 ตารางเมตร สามารถแบ่งการประกอบกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการค้า มีจำนวนผู้ประกอบการ 14 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสินค้าได้ดังนี้

ก. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 44.45 โดยจะเป็นอาหารจำพวกขนมและของทานเล่น เช่น ขนมครก ลูกชิ้นปิ้ง เป็นต้น

ข. สินค้าประเภท Prepared food ร้อยละ 33.33 โดยเป็นอาหารจำพวกข้าวและอาหารตามสั่ง เช่น ข้าวมันไก่ และประเภทก๋วยเตี๋ยว เช่น ผัดไท

ค. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 22.22 โดยเป็นสินค้าจำพวกมาลัยและดอกไม้ 2 ราย เสื้อผ้า 1 ราย และหนังสือ 1 ราย

2. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการบริการ มีจำนวนผู้ประกอบการ 83 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของบริการได้ดังนี้

ก. กิจกรรมการบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ ร้อยละ 2.40 โดยเป็นการบริการรับซ่อมนาฬิกา และรับเลี่ยมกรอบพระ

ข. กิจกรรมการบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์ ร้อยละ 97.60 ซึ่งได้แก่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนและสัดส่วนประเภทสินค้าและบริการในพื้นที่บริเวณปากซอยเพชรเกษม 48

ประเภทของสินค้าและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทการค้า		
สินค้าประเภท Unprocessed food	-	-
สินค้าประเภท Semiprocessed food	8	44.45
สินค้าประเภท Prepared food	6	33.33
สินค้าประเภท Nonfoods	4	22.22
รวม	18	100.00
ประเภทบริการ		
การบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ	2	2.40
การบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์	81	97.60
รวม	83	100.00

- ช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่
ในการศึกษาช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่
บริเวณนี้ ได้ทำการแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่

1. ช่วง 05.00 – 08.00 น.

ประเภทของสินค้าที่มีจำหน่ายในช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้า
ประเภท Semiprocessed food เพื่อความสะดวกในการซื้อสินค้าของผู้คนที่กำลังจะออกไปทำงาน
หรือไปเรียน โดยจะตั้งอยู่บนบาทวิถีปะปนอยู่กับรถจักรยานยนต์รับจ้าง

2. ช่วง 08.00 – 15.00 น.

กิจกรรมการค้าสินค้าประเภท Prepared food จะมีบริการในช่วงนี้แต่มี
จำนวนน้อยราย และในช่วงนี้ก็มีบริการรับช้อนาฬิกาและรับเลี่ยมกรอบพระตั้งบริการในพื้นที่
ด้วย

3. ช่วง 15.00 – 23.00 น.

ช่วงนี้ในพื้นที่จะมีผู้ประกอบการมากที่สุด โดยสินค้าประเภท
Semiprocessed food จะมีจำนวนมากกว่าสินค้าประเภทอื่นๆ เนื่องจากผู้ที่กำลังจะเดินทางเข้าที่
พักอาศัยที่อยู่ในซอยจะได้ซื้อสินค้าเข้าไปปรับประทาน และรถจักรยานยนต์รับจ้างก็จะมีบริการมาก

ที่สุดในช่วงเวลานี้เช่นกัน แต่จะเปลี่ยนจุดจอดรถไปอยู่บนบาทวิถีอีกฟากหนึ่งของซอยเนื่องจากจุดจอดรถเดิมในช่วงเช้ามีผู้ประกอบการค้าอยู่เต็มพื้นที่

4. ช่วง 23.00 – 05.00 น.

ในช่วงนี้จะมีแต่การบริการของรถจักรยานยนต์รับจ้างเพียงเท่านั้นที่ยังคงจอดคอยเพื่อบริการผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ แต่ก็จะมีจำนวนน้อยกว่าช่วงเย็น

- ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1. ในช่วงเช้าถึงบ่ายจะมีผู้ประกอบการค้าและรถจักรยานยนต์รับจ้างอยู่ปะปนกันอยู่บนบาทวิถีด้านเดียวกันทำให้เกิดความไม่สะดวกกับผู้คนที่ต้องสัญจรไปมา
2. ปัญหาความสกปรก เมื่อผู้ประกอบการค้าเลิกประกอบการในวันนั้นจะมีขยะที่ถูกทิ้งลงบนพื้นที่ ทำให้พื้นที่บริเวณนี้ไม่น่ามอง

- ความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่

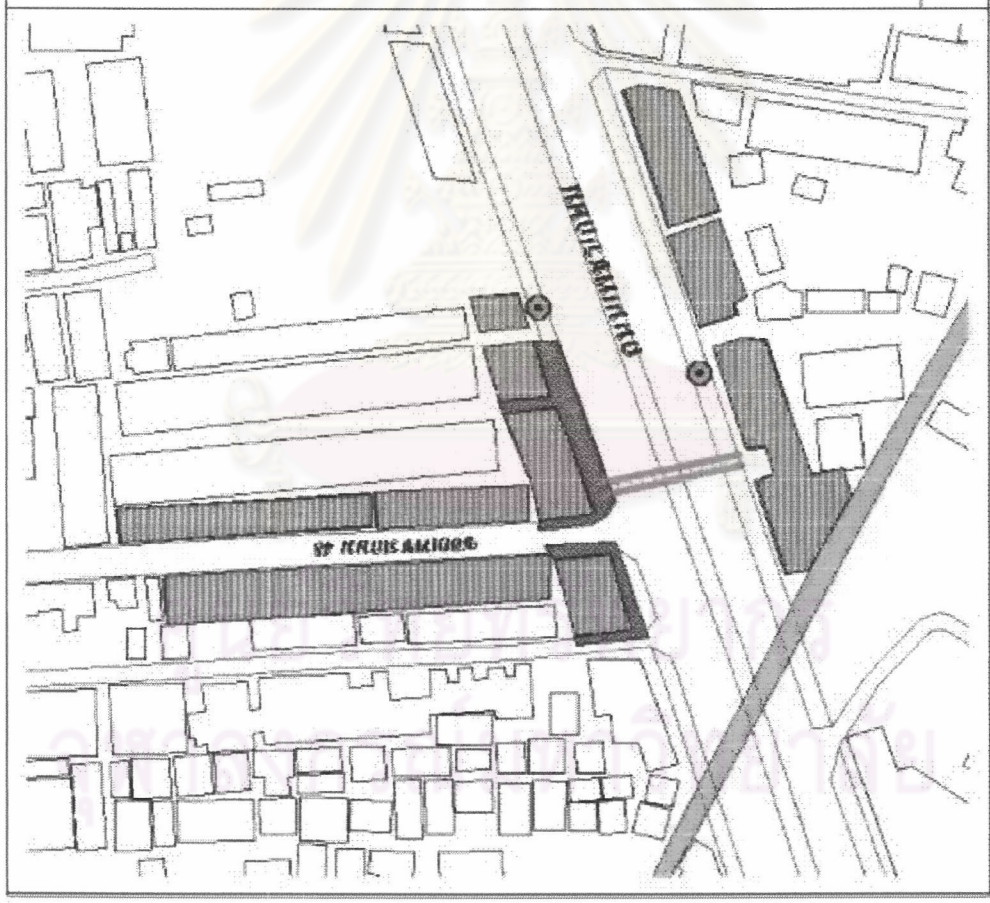
1. ควรจะมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ดูแลความสะอาดเองเมื่อเลิกประกอบการในแต่ละวัน
2. น่าจะมีการจัดหาพื้นที่ประกอบการให้เป็นสัดส่วนส่วนมากกว่านี้ จะได้ไม่ก่อความไม่สะดวกแก่ผู้คนที่ต้องสัญจรไปมาในพื้นที่

- อนาคตของพื้นที่

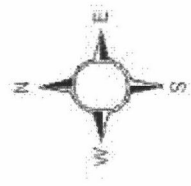
จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในพื้นที่ทำให้ทราบว่าในอดีตการประกอบการค้าขายและบริการในบริเวณนี้ดีกว่าในปัจจุบัน เนื่องจากมีโรงงานตั้งอยู่ในซอยทำให้มีผู้เข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณนี้มาก แต่ในปัจจุบันโรงงานต่างๆ ได้ย้ายออกไปข้างแล้วทำให้คนที่อาศัยในซอยนี้น้อยลง จึงส่งผลให้การค้าบริการของผู้ประกอบการเศรษฐกิจนอกระบบซบเซาลงไปด้วย อนาคตของพื้นที่ประกอบการบริเวณนี้จึงไม่น่าจะเจริญเติบโตไปมากกว่านี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.17 แสดงที่ตั้งอาคารของพื้นที่
บริเวณปากซอยพหลโยธิน 48

- สัญลักษณ์
- อาคารพาณิชย์
- อาคารที่จอดรถ
- สะพาน
- ป้ายบอกทาง
- พื้นที่จอดรถ
- ประตูทางเข้า

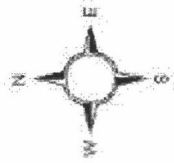

มาตราส่วน 1:1,320

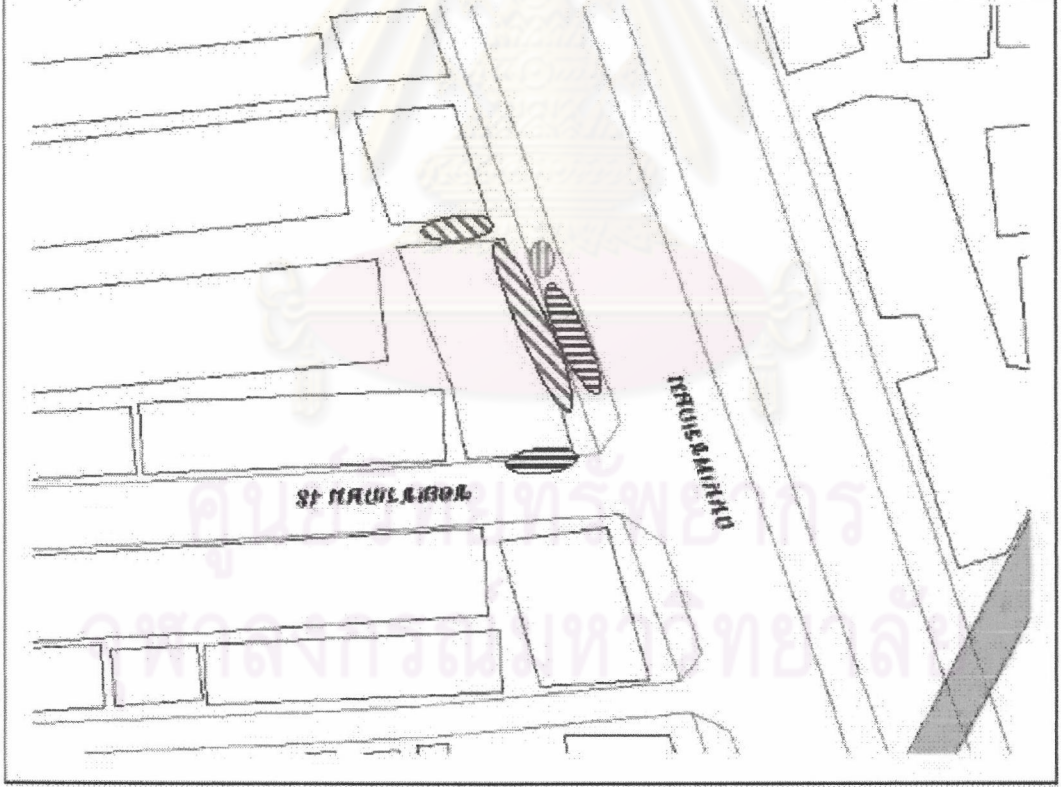
แผนที่ 5.18 แสดงพื้นที่ประกอบกิจการรวมศูนย์ที่งานจากระบบ
บริเวณป่าขอมเขตเทศบาล 48
ช่วง 05.00 - 08.00 น.

สัญลักษณ์

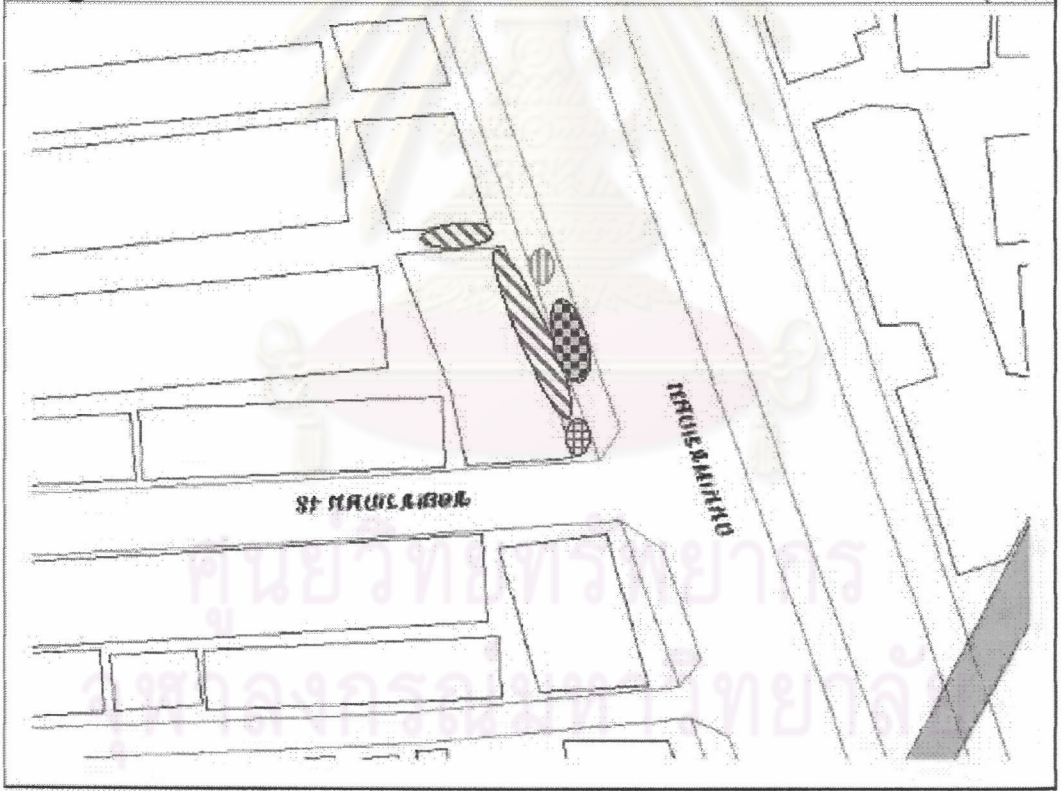
- พื้นที่ประกอบการค้าสินค้าประเภท
Semiprocessed food
- พื้นที่ประกอบการค้าสินค้าประเภท
Nonfoods
- จุดจอดรถจักรยานยนต์รับจ้าง

มาตราส่วน 1:664

แผนที่ 5.19 แสดงพื้นที่ประกอบกิจกรรมเสริมชีวิตถึงองค์กรระบบ
บริเวณป่าของเพชรเกษม 48
ช่วง 08.00 - 15.00 น.

สัญลักษณ์

พื้นที่ประกอบกิจการค้าปลีกประเภท

Prepared food

พื้นที่ประกอบกิจการค้าปลีกประเภท

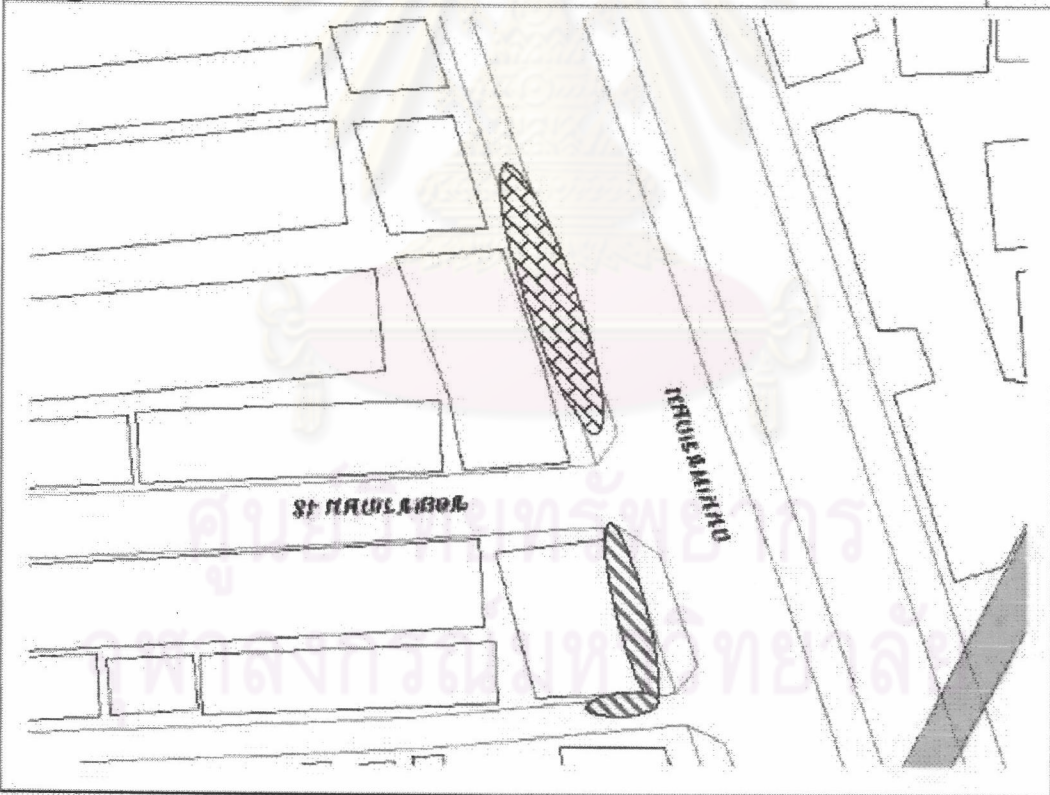
Nonfoods

จุดจอดรถจักรยานยนต์รับจ้าง

พื้นที่ประกอบกิจการบริการที่ออกมาในรูปแบบของ
วัดคู่สิ่งของ (รับเสียมกรจอมพระ, รับซ่อม
นาฬิกา)

มาตราส่วน 1:664

แผนที่ 5.20 แสดงพื้นที่ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ
บริเวณป่าขอมเขตเทศบาล 48
ช่วง 15.00 - 23.00 น.

สัญลักษณ์

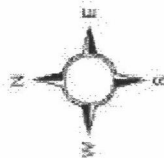

พื้นที่ประกอบการค้าสินค้าประเภท

Semiprocessed food และ Prepared food

จุดจอดรถจักรยานยนต์รับจ้าง

มาตราส่วน 1:664

ภาพที่ 5.13 แสดงการประกอบกรในพื้นที่บริเวณปากซอยเพชรเกษม 48
ช่วง 05.00 – 08.00 น

ภาพที่ 5.14 แสดงการประกอบกรในพื้นที่บริเวณปากซอยเพชรเกษม 48
ช่วง 08.00 – 15.00 น

ภาพที่ 5.15 แสดงการประกอบกรในพื้นที่บริเวณปากซอยเพชรเกษม 48
ช่วง 15.00 – 23.00 น

5.1.6 กลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่เกิดในบริเวณชุมชน พักอาศัย ซึ่งเป็นเสมือนศูนย์กลางทางการค้าของชุมชน

เมื่อเมืองมีความเจริญมากขึ้นก็จะเป็นแรงดึงดูดให้มีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนสูงขึ้น เกิดมีแหล่งชุมชน ย่านพักอาศัยต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดจากริมถนนเข้าไป ในตรอก ซอกซอย มักจะมีการรวมตัวกันเป็นย่านพักอาศัย ซึ่งก็จะมีจำนวนบ้านเรือนมากน้อยแตกต่างกันไปตามทำเลที่ตั้งของแต่ละชุมชน แหล่งรวมสินค้าและบริการต่างๆ จะเกิดขึ้นตามมาเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้น แต่ตัวสินค้าและบริการจะไม่มี ความหลากหลายมากนัก ในพื้นที่ศึกษามีกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบใน พื้นที่ลักษณะนี้เกิดขึ้น 16 แห่ง ซึ่งตัวอย่างพื้นที่ที่ทำการสุ่มเลือกมาได้แก่ พื้นที่บริเวณในซอย เพชรเกษม 15

- ความเป็นมาของพื้นที่ (ในซอยเพชรเกษม 15)

จากการที่พื้นที่นี้เป็นชุมชนที่ติดกับคลองบางกอกใหญ่ทำให้ในอดีตนั้น การค้าขายและการคมนาคมของผู้คนในบริเวณนี้ใช้เรือเป็นพาหนะ เรือเร่ขายของมีอยู่อย่างมากมาย และเมื่อเวลาหน้าน้ำ น้ำท่วมเข้ามาในชุมชนเรือเร่ขายของต่างๆ ก็จะสามารถพายเข้ามาขายได้ถึง บ้านเรือนของผู้คน แต่ในปัจจุบันเมื่อการคมนาคมทางบกสะดวกมากยิ่งขึ้น การค้าขายทางน้ำก็ เริ่มลดความสำคัญลง ประกอบกับมีการสร้างทำนบกั้นน้ำทำให้การซื้อขายกับเรือเร่ลำบากมากขึ้น การค้าขายแบบหาบเร่-แผงลอยบนบกจึงเกิดขึ้นแทนการค้าขายทางน้ำ

- ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

พื้นที่ในบริเวณนี้เป็นย่านพักอาศัยประกอบด้วยมีการทำอุตสาหกรรม ขนาดเล็กซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ซอยจะมีความลึกไม่มากนัก โดยบริเวณริมสองฝั่งทาง ของถนนเข้าซอยจะมีอาคารพาณิชย์กรรมกึ่งพักอาศัยกระจุกตัวกันอยู่ และบ้านพักอาศัยจะอยู่ถัด เข้าไปจากพื้นที่นี้ การประกอบการค้าจะอาศัยรถเข็นเป็นอุปกรณ์ในการค้าขาย พื้นที่ประกอบการ จะกระจายอยู่ทั่วไปในซอย โดยอาศัยพื้นผิวถนนเป็นที่ตั้ง สามารถแยกองค์ประกอบกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของพื้นที่บริเวณนี้ได้ดังนี้

1. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทการค้า ประกอบด้วย

- ร้านขนมและไอศกรีม 2 ร้าน
- ร้านขายข้าวสาร 1 ร้าน
- ร้านขายยา 2 ร้าน
- ร้านจำหน่ายปลาเลี้ยง 1 ร้าน

- รัยขายของเบ็ดเตล็ดและของชำ 5 ร้าน
- ร้านขายหนังสือ 1 ร้าน
- ร้านจำหน่ายอะไหล่รถ 1 ร้าน

2. อาคารพาณิชย์และสถานประกอบการประเภทบริการ ประกอบด้วย

ด้วย

- บริการตรวจรักษาโรค ประกอบด้วยคลินิก 1 แห่ง
- ร้านถ่ายรูป 1 ร้าน
- ร้านอาหาร 7 ร้าน
- ร้านตัดเสื้อผ้า 3 ร้าน
- ร้านตัดผมและเสริมสวย 2 ร้าน
- บริการเช่าคอมพิวเตอร์ 1 ร้าน
- โรงเรียนสอนตัดเย็บเสื้อผ้า 1 แห่ง
- โรงพิมพ์ 1 แห่ง
- บริการนวดแผนโบราณ 1 แห่ง
- ร้านซ่อมเครื่องดนตรี 1 ร้าน
- อุ้งซ่อมรถ 2 แห่ง

- ลักษณะการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่

ผู้ประกอบการกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในบริเวณนี้มีจำนวน 36 ราย สามารถแบ่งการประกอบกิจการได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้ (พื้นที่รวมกันประมาณ 574 ตารางเมตร)

1. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการค้า มีจำนวนผู้ประกอบการ 23 ราย ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสินค้าได้ดังนี้

ก. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 47.83 โดยส่วนมากจะเป็นอาหารอีสานคือส้มตำ ร้อยละ 45.45

ข. สินค้าประเภท Prepared food ร้อยละ 43.47 โดยเป็นอาหารจำพวก ก๋วยเตี๋ยว ร้อยละ 40.00 และอาหารจำพวกข้าวและอาหารตามสั่ง ในอัตราส่วนที่เท่ากัน ส่วนที่เหลือจะเป็นจำพวกขนมหวาน

ค. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 8.70 โดยเป็นสินค้าจำพวก กล้วยและดอกไม้ 1 ราย และ กระดาษไหว้เจ้า 1 ราย

2. การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการบริการ มีจำนวนผู้ประกอบการ 13 ราย เป็นกิจกรรมการบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งได้แก่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนและสัดส่วนประเภทสินค้าและบริการในพื้นที่บริเวณในซอยเพชรเกษม 15

ประเภทของสินค้าและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทการค้า		
สินค้าประเภท Unprocessed food	-	-
สินค้าประเภท Semiprocessed food	11	47.83
สินค้าประเภท Prepared food	10	43.47
สินค้าประเภท Nonfoods	2	8.70
รวม	23	100.00
ประเภทบริการ		
การบริการที่ออกมาในรูปของวัตถุ, สิ่งของ	-	-
การบริการเพื่อตอบสนองพฤติกรรมมนุษย์	13	100.00
รวม	13	100.00

- ช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่
ในการศึกษาช่วงเวลาในการประกอบการของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่
บริเวณนี้ ได้ทำการแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

1. ช่วง 05.00 – 09.00 น.

ในช่วงนี้การประกอบการค้าจะมีบริเวณที่ตั้งอยู่ 2 จุด คือ บริเวณปากทาง
เข้าซอย และบริเวณด้านหน้ากำแพงของวัดประดิ์ในทรงธรรม โดยสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นประเภท
Semiprocessed food และการบริการของรถจักรยานยนต์รับจ้างส่วนใหญ่จะมีจุดบริการอยู่ด้านใน
ซอยเพื่อคอยรับคนออกมาต่อรถที่ถนนใหญ่

2. ช่วง 11.00 – 16.00 น.

การค้าในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ทั่วไปในซอย โดยสินค้าเกือบทั้ง
หมดจะเป็นประเภท Semiprocessed food ได้แก่ ส้มตำ ส่วนรถจักรยานยนต์รับจ้างจะแบ่งจุด
บริการเป็น 2 จุดคือในซอยบริเวณด้านหน้าวัดประดิ์ในทรงธรรม และบริเวณปากซอย

3. ช่วง 17.00 – 24.00 น.

การค้าสินค้าประเภท Prepared food จะเกิดขึ้นมากในช่วงนี้ โดยจะ
กระจายกันอยู่ 3 จุด คือ บริเวณปากทางเข้าซอย , บริเวณด้านหน้าอาคารพาณิชย์กลางซอย และ
บริเวณด้านหน้ากำแพงของวัดประดิ์ในทรงธรรม

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบเฉพาะบางวันในพื้นที่

การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่เฉพาะวันพุธและ วันเสาร์ (ช่วง 15.00 – 20.00 น.) จะมีตลาดนัดเกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนผู้ประกอบการในตลาดนัด 72 ราย โดยสามารถแบ่งประเภทของสินค้าและบริการได้ดังนี้

1. สินค้าประเภท Unprocessed food ร้อยละ 18.05 โดยเป็นสินค้าจำพวกผักและผลไม้สด
2. สินค้าประเภท Semiprocessed food ร้อยละ 13.89 โดยจะเป็นอาหารจำพวกอาหารปรุงสำเร็จ เช่น ผัดไท แกงสำเร็จรูป น้ำพริก เป็นต้น
3. สินค้าประเภท Prepared food ร้อยละ 2.77 โดยเป็นอาหาร เช่น ขนมจีน เป็นต้น
4. สินค้าประเภท Nonfoods ร้อยละ 65.27 โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าจำพวกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และของใช้เบ็ดเตล็ด

- ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1. ที่ตั้งของการประกอบการทั้งหมดจะใช้พื้นที่ของถนนในซอยเป็นที่ตั้ง แต่ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ถนนในซอยก็คับแคบ ทำให้การสัญจรไปมาของผู้คนไม่สะดวก ถูกมองว่าตั้งร้านเกะกะ
2. ปัญหาความสกปรกที่เกิดจากการประกอบการค้าในพื้นที่ เนื่องจากผู้ประกอบการเองทิ้งขยะลงบนพื้นที่ถนนในบริเวณนั้น
3. ผู้ประกอบการต้องเสียค่าที่ให้กับเจ้าของอาคารที่ตนเองไปตั้งประกอบการอยู่ด้านหน้า

- ความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่

1. ถ้าหากมีการจัดหาพื้นที่ประกอบการให้ก็จะดี เนื่องจากจะได้ไม่ต้องเสียค่า และยังคงเป็นระเบียบมากขึ้น ไม่เกะกะผู้คนที่สัญจรไปมาในซอย
2. ควรจะมีการกวดขันเรื่องความสะอาดของพื้นที่ประกอบการ ถ้าทำให้พื้นที่สกปรกก็อาจจะลงโทษให้หยุดประกอบการไปสักระยะหนึ่ง

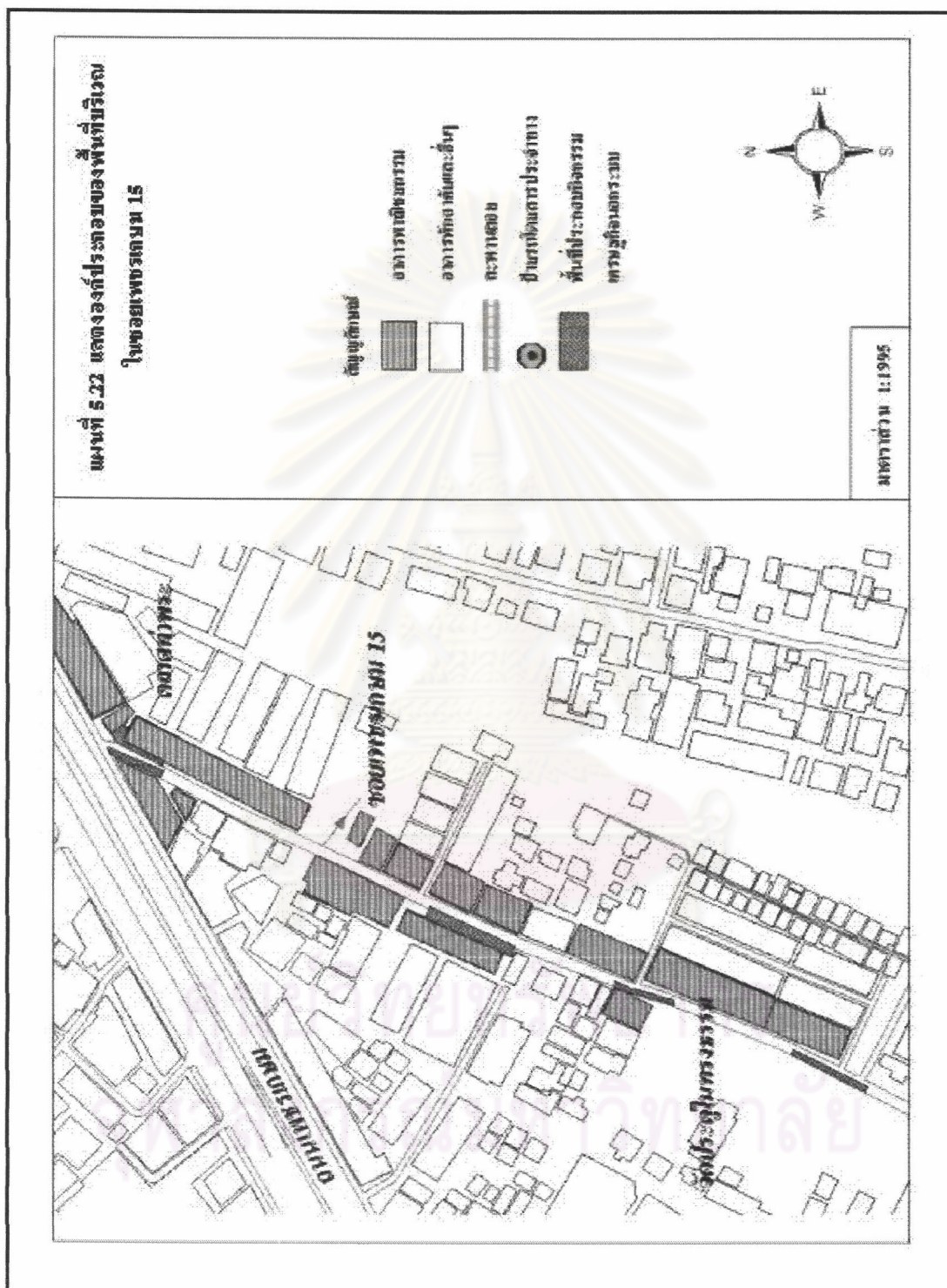
- อนาคตของพื้นที่

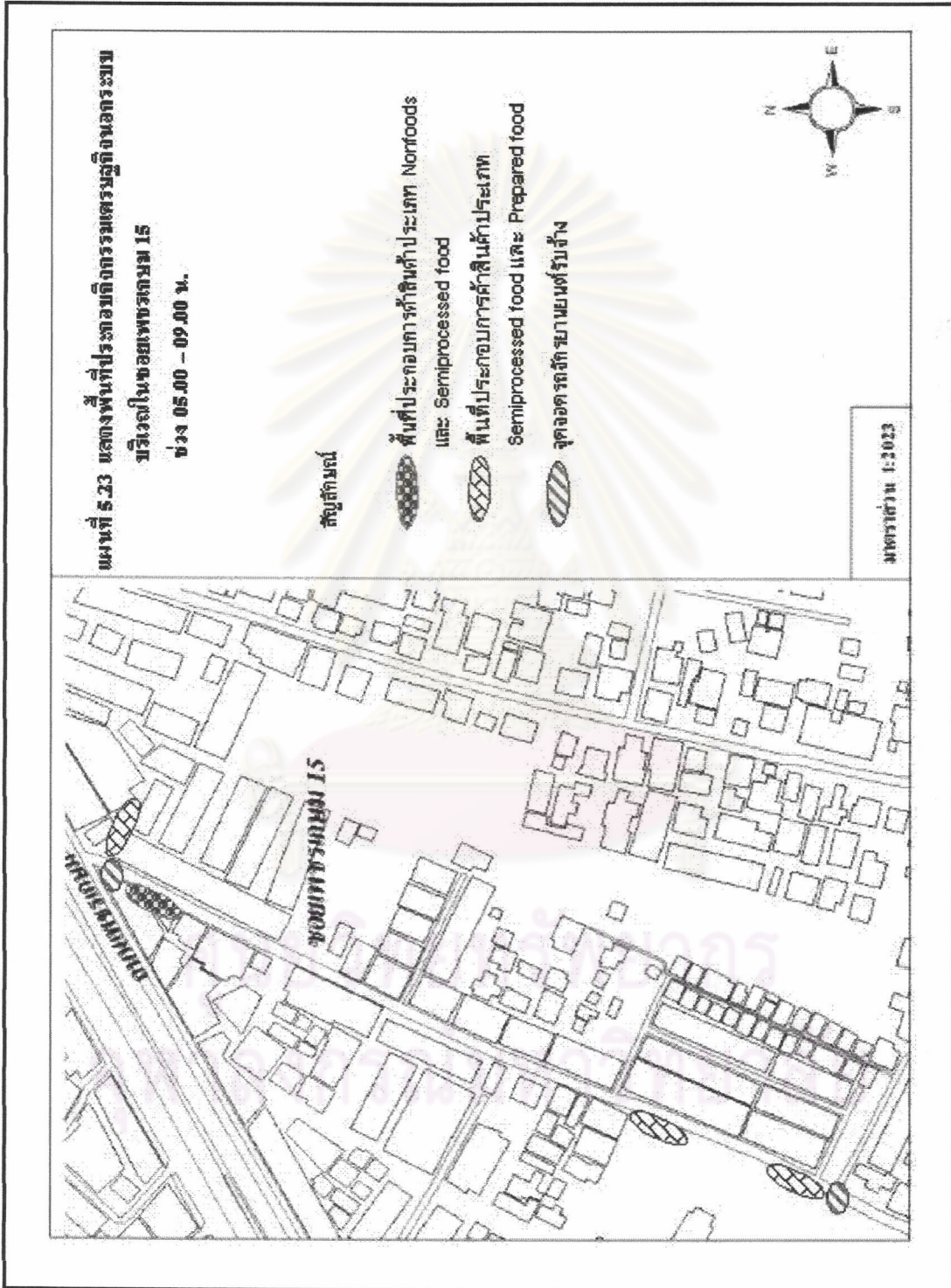
เนื่องจากพื้นที่ในบริเวณนี้มีความเป็นชุมชนมานานทำให้ในปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยหนาแน่นแล้วใน อนาคตพื้นที่ในซอยก็ไม่น่าที่จะขยายตัวไปได้มากกว่านี้อีกแล้ว และ การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบทั้งที่เป็นการค้าและการบริการก็เพียงพอต่อการสนอง

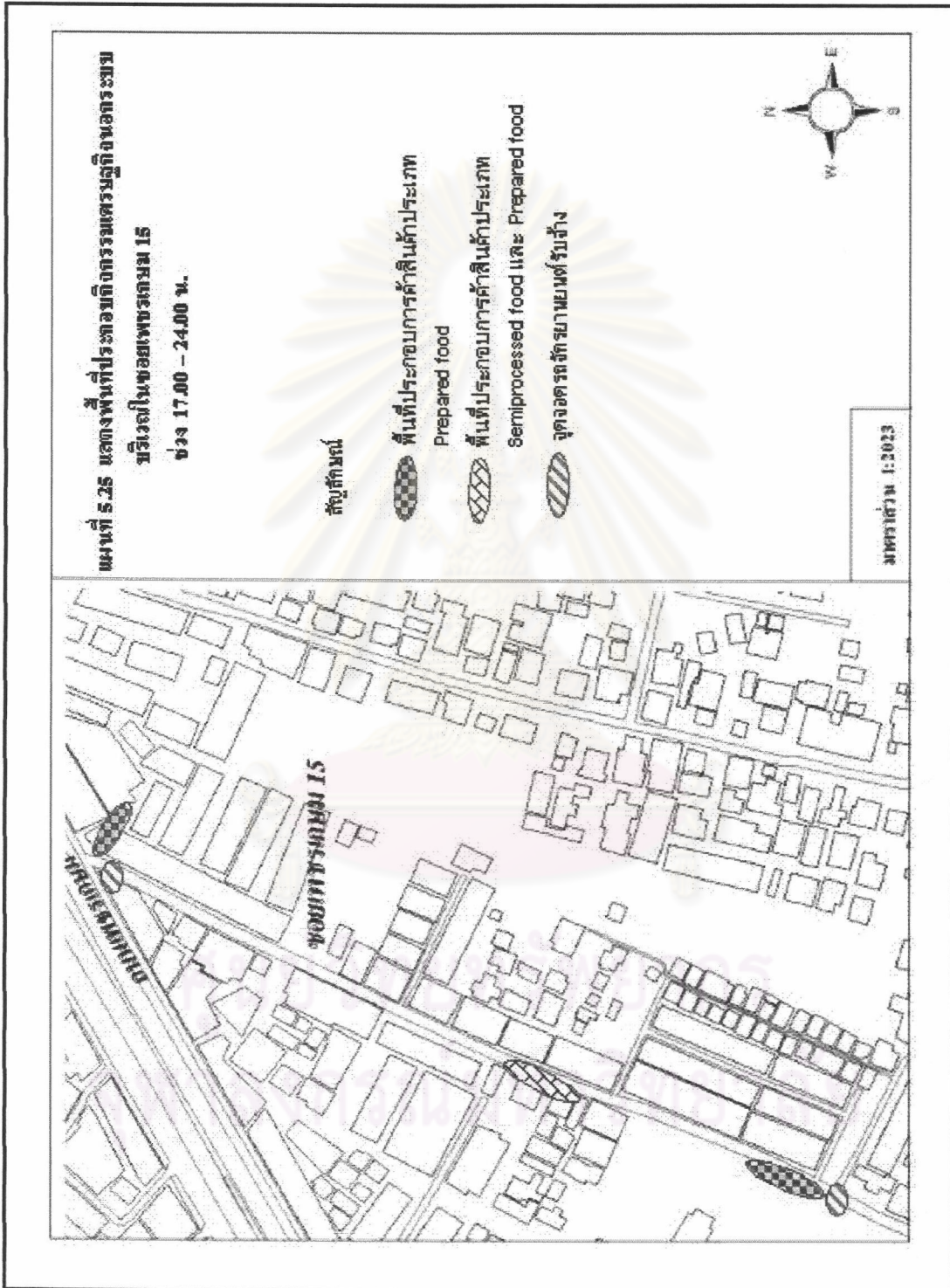
ความต้องการของผู้คนในซอยแล้ว ดังนั้นจำนวนของผู้ประกอบกิจกรรมนอกระบบในพื้นที่
บริเวณนี้จึงไม่น่าที่เพิ่มจำนวนไปกว่านี้มากนัก

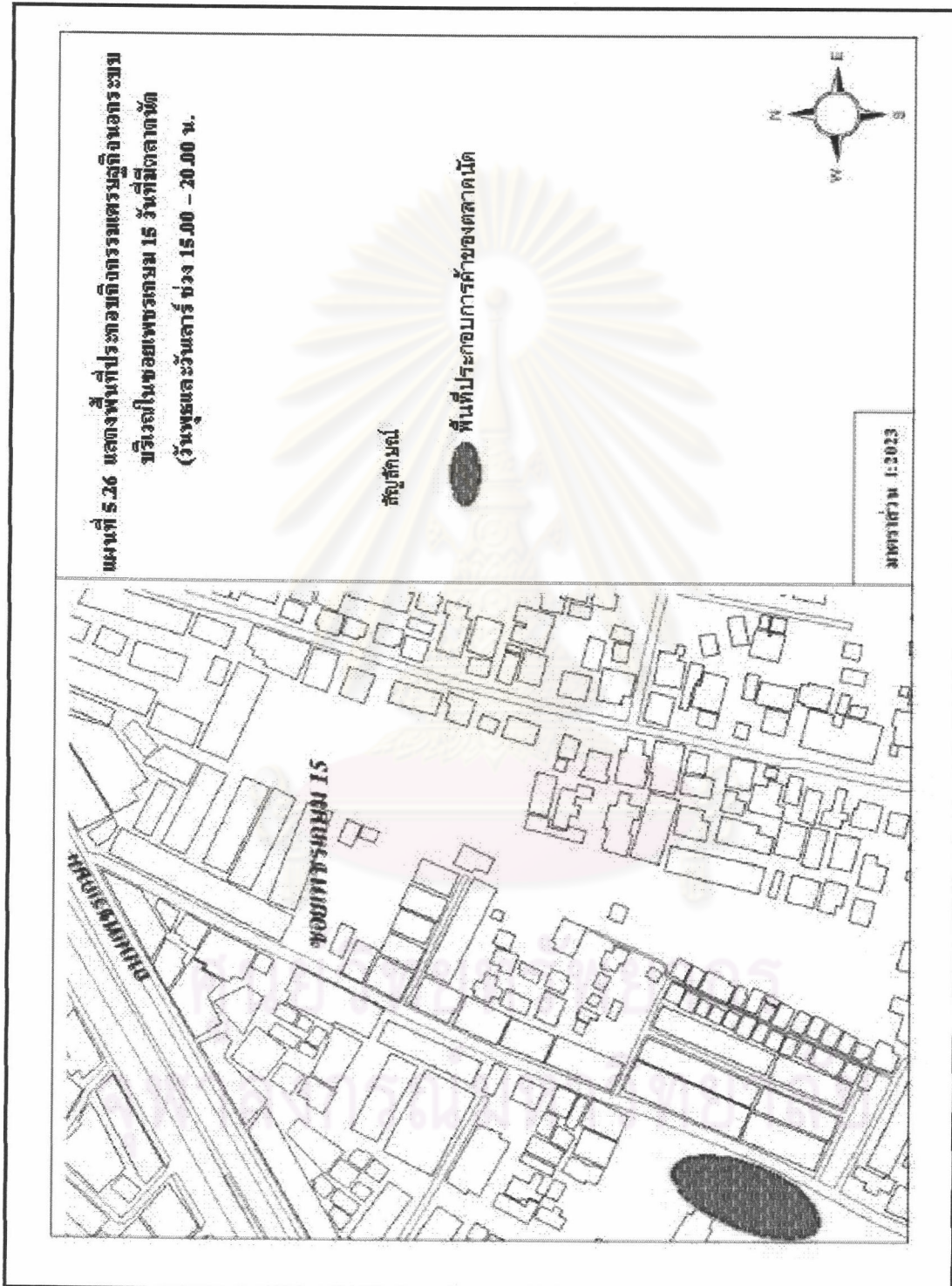

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.16 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณในซอยเพชรเกษม 15
ช่วง 05.00 – 09.00 น

ภาพที่ 5.17 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณในซอยเพชรเกษม 15
ช่วง 11.00 – 16.00 น

ภาพที่ 5.18 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณในซอยเพชรเกษม 15
ช่วง 17.00 – 24.00 น

ภาพที่ 5.19 แสดงการประกอบการในพื้นที่บริเวณในซอยเพชรเกษม 15
ในวันที่มีตลาดนัด

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อที่ตั้งและการเกิดของกลุ่มการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ

จากที่ได้ศึกษาการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบทั้งในเรื่องภาพรวมของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบและการศึกษาการประกอบกิจกรรมเหล่านี้ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลักษณะต่างๆ มาแล้วข้างต้น ทำให้สามารถที่จะสรุปปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะของที่ตั้งและการเกิดของกลุ่มการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ศึกษา โดยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัจจัยทางด้านกายภาพ

ที่ตั้งของกลุ่มการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษานั้น ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยทางกายภาพของเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับอิทธิพลจากการคมนาคมทางถนน ที่ส่งผลให้เกิดการกระจายตัวของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่ต่างๆ และยังมีปัจจัยทางด้านกายภาพอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเกิดและที่ตั้งของกิจกรรม ดังจะกล่าวต่อไปนี้

5.2.1.1 การเข้าถึงพื้นที่

จากการสร้างถนนเพชรเกษมผ่านพื้นที่ศึกษา ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่เปลี่ยนระบบการใช้ชีวิตจากที่เคยพึ่งพาการคมนาคมขนส่งทางน้ำ มาเป็นการใช้ถนนเพื่อการคมนาคมแทน บ้านเรือนและธุรกิจการค้าต่างๆ ก็หันมาพึ่งถนนเนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณใดที่เป็นจุดตัดหรือทางแยกของถนนก็จะมีผลกระทบจากกิจกรรมการค้าบริการต่างๆ อยู่เป็นจำนวนมาก และที่ส่งผลถึงการเกิดกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบควบคู่ไปกับธุรกิจการค้าต่างๆ เหล่านั้น

5.2.1.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน 3 ประเภทใหญ่ๆ ที่มีผลต่อการเกิดกิจกรรมเหล่านั้นคือ

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย จากการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ชุมชนที่เคยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเริ่มกระจายไปตามความเจริญที่แผ่ขยายออกไป ย่านพักอาศัยกระจายออกไปสู่พื้นที่โดยรอบ ซึ่งบริการด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการในพื้นที่นั้นอาจจะยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะแหล่งรวมสินค้าและบริการ จึงเป็นช่องทางให้เกิด

กิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบขึ้นในพื้นที่นั้นๆ เช่น หาบเร่-แผงลอย , ตลาดนัด เป็นต้น และย่านพักอาศัยยังเป็นแหล่งรวมของผู้บริโภคที่สำคัญ เป็นแหล่งรวมของกำลังซื้อ ซึ่งเป็นผลดีต่อการประกอบกิจกรรมเหล่านี้

2. การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อธุรกิจการค้าและบริการ การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้จะเป็นแหล่งรวมของธุรกิจการค้าและบริการต่างๆ มากมาย เป็นผลดีต่อการดำเนินธุรกิจเนื่องจากการรวมตัวกันจะเป็นแหล่งดึงดูดผู้บริโภคที่สำคัญ เช่น บริเวณตลาดบางแค หรือบริเวณโดยรอบของศูนย์การค้าต่างๆ เมื่อการใช้ที่ดินประเภทนี้เป็นแหล่งรวมผู้บริโภค จึงเป็นโอกาสให้เกิดการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบขึ้น ซึ่งในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็จะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของพื้นที่การค้านั้นๆ ทั้งในด้านตัวสินค้าและบริการ

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินของสถาบันราชการ และสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ เช่น มหาวิทยาลัย โรงเรียน โรงพยาบาล สำนักงานเขต และสถานที่ราชการอื่นๆ สถานที่เหล่านี้เป็นแหล่งชุมนุมของผู้คนจำนวนมาก ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจเกินขีดความสามารถที่ธุรกิจการค้าและบริการที่มีอยู่เดิมจะรองรับได้ จึงเป็นช่องทางให้เกิดการประกอบธุรกิจนอกระบบขึ้น แต่เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้มีข้อจำกัดและข้อห้ามต่างๆ มากทำให้ในบางพื้นที่อาจไม่เกิดการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบเกิดขึ้น

5.2.1.3 ชุมทางขนส่งหรือจุดเปลี่ยนถ่ายการขนส่ง

ชุมทางขนส่งหรือจุดเปลี่ยนถ่ายการขนส่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบอีกปัจจัยหนึ่ง เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้เป็นแหล่งพบปะและชุมนุมของประชาชนจำนวนมาก ผู้คนพลุกพล่าน จึงเป็นช่องทางให้เกิดการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบขึ้นได้ง่าย

5.2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดที่เป็นผลต่อการเกิดการประกอบเศรษฐกิจนอกระบบ คือ ปัญหาความยากจนของประชาชน ความยากจนนั้นทำให้ผู้คนต้องดิ้นรนหาหนทางต่างๆ เพื่อให้ได้เงินมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว ประกอบกับการที่จะได้งานในระบบ (Formal sector) เป็นเรื่องยากสำหรับประชาชนที่มีการศึกษาน้อย ดังนั้นการประกอบธุรกิจนอกระบบจึงถือเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการที่จะได้มาซึ่งรายได้ในการ

ดำรงชีวิตในเมือง การประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบนี้มีบทบาทที่สำคัญในการกระจายสินค้าและบริการไปยังส่วนต่างๆ ของเมืองให้เป็นที่ไปอย่างทั่วถึง มีผลต่อระบบกลไกตลาดในเรื่องราคาสินค้า คือช่วยพยุงราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินไป เกิดความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค ผู้ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบจะเป็นผู้กำหนดทำเลการประกอบธุรกิจของตนเองว่าพื้นที่ใดจะเหมาะที่สุด ถือเป็นจัดการที่เป็นไปโดยประสบการณ์และการเรียนรู้ที่สั่งสมมา สิ่งที่ผู้ประกอบการจะหลีกเลี่ยงเป็นประการแรกคือพื้นที่ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการใช้สถานที่ เนื่องจากรายได้ที่ไม่มากจะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นผลให้เกิดการรวมกลุ่มของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบกระจายอยู่ทั่วไปตามพื้นที่รูปแบบต่างๆ

5.3 สรุปสภาพปัญหาหลักและความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่ของการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบ

จากการศึกษารายละเอียดของพื้นที่ประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในแต่ละกลุ่ม ทำให้ทราบถึงปัญหาที่คล้ายคลึงกันในแต่ละพื้นที่จากการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- ปัญหาหลักที่เกิดขึ้น

1. ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในพื้นที่ เกะ กีดขวางการสัญจรไปมาของผู้คน เนื่องจากการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นที่ตั้งการค้าแบบหาบเร่-แผงลอยและการบริการของรถจักรยานยนต์รับจ้างจะใช้พื้นที่บนบาทวิถีเป็นที่ตั้งของการประกอบ การประกอบกับตัวบาทวิถีเองก็มีพื้นที่ไม่มากนัก จึงมีผลทำให้บาทวิธินั้นมีพื้นที่ในการสัญจร แคนลง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณป้ายรถประจำทางจะสร้างปัญหาความไม่สะดวกต่อการขึ้น-ลงรถโดยสารของผู้คนมาก

2. ปัญหาความไม่สะอาดของพื้นที่ที่เกิดจากการประกอบการ ซึ่งปัญหานี้โดยส่วนใหญ่จะเกิดจากการประกอบการของกิจกรรมประเภทการค้า ปัญหาความไม่สะอาดนี้จะเห็นได้ชัดเมื่อสิ้นสุดการประกอบการของกิจกรรมประเภทการค้าในพื้นที่แต่ละวัน เนื่องจากการประกอบการเหล่านี้จะทิ้งเศษอาหารเศษขยะลงบนพื้น และประกอบกับในหลายๆ พื้นที่ยังมีจำนวนถังรองรับขยะมูลฝอยกระจายอยู่ไม่มากพอ

3. ปัญหาการขาดพื้นที่ประกอบ เนื่องจากในปัจจุบันในบางพื้นที่ที่เป็นจุดผ่อนผัน สำหรับการค้ามีจำนวนผู้ประกอบการมากขึ้นทำให้พื้นที่เกิดความคับแคบ จึงมีผู้ประกอบการบางรายต้องใช้พื้นที่นอกจุดผ่อนผันในบริเวณนั้นทำการค้า ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกเจ้าพนักงานเทศกิจจับกุม และในปัจจุบันยังมีพื้นที่ประกอบการอีกหลายแห่งที่สำนักงานเขตยังไม่เปิดให้เป็นจุดผ่อนผัน ผู้

ประกอบการเหล่านี้จึงต้องพยายามหลบหนีการจับกุมของเจ้าพนักงานเทศกิจ และในบางพื้นที่ยังมีการเรียกเก็บค่าที่โดยเจ้าของอาคารหรือสถานที่ที่ผู้ประกอบการเหล่านี้เข้าไปตั้งอยู่

- ความต้องการในการแก้ปัญหาและปรับปรุงพื้นที่

1. จัดระเบียบการประกอบกิจกรรมเศรษฐกิจนอกระบบในพื้นที่ รวมไปถึงการจัดพื้นที่สำหรับการประกอบการให้เป็นสัดส่วนมากกว่านี้จะได้ไม่ก่อปัญหาแก่การสัญจรไปมาของผู้คนตลอดจนตัวของผู้ประกอบการเองจะได้ไม่ต้องมีปัญหาเรื่องการเข้าจับกุมของเจ้าหน้าที่เทศกิจ

2. การดูแลความสะอาดของพื้นที่ ควรมีถังรองรับขยะมูลฝอยกระจายอยู่ในแต่ละพื้นที่ให้มากขึ้น และทางเจ้าหน้าที่ควรมีการกวาดล้างเรื่องของความสะอาดโดยการสำรวจพื้นที่และจับปรับหากมีการทิ้งเศษขยะเศษอาหารลงบนพื้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย